

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 16-17

ΟΙ ΒΟΗΘΟΙ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ ΕΝ Τῃ ΕΝΟΡΙΑ

Β'.

Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου» εἶπομεν, ὅτι σπουδαιότατοι τομεῖς τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ἦσαν ἡ ἄσκησις τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης, ἡ ἐν τῷ γυναικείῳ κόσμῳ κατηχητική, διδασκτική καὶ ἱεραποστολικὴ ἐργασία καὶ ἡ γενικὴ ἐπίβλεψις τῶν χριστιανῶν γυναικῶν.

Ἐπειτα αἱ διακόνισσαι εἰργάζοντο ἐν γυναικείοις μοναστηρίοις, πὸν εὐρίσκοντο πλησίον μεγάλων ἐνοριῶν. Ἐντὸς τῶν μοναστηρίων τούτων αὐτὰ ἄλλοτε ἐξήσκον τὰ γενικὰ διακονικὰ καθήκοντά των ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ μοναστηρίου, ἄλλοτε δὲ ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντα τῆς ἡγουμένης. Ἄλλωστε ἦτο παράδοσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ νὰ δίδεται εἰς τὰς διακόνισσας ἡγετικὴ θέσις εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν χηρῶν ἢ παρθένων ἢ ἀφιερωμένων ἐν γένει εἰς τὸν Θεὸν γυναικῶν.

Ἐκτὸς τῆς ἀγίας Ὀλυμπιάδος, ἡ ὁποία ἦτο ἡγουμένη τοῦ μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἴδρυσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ τὸν ναὸν τῆς ἀγίας Σοφίας, ἡγουμένη πιθανῶς ἦτο καὶ ἡ Μακρίνα. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ δ' αἰῶνος ἀναφέρεται, ὅτι εἰς ἐν γυναικείον μοναστήριον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο παρὰ τὸν ποταμὸν Καλύκαδρον πλησίον τῆς Σελευκείας, ἡγουμένη ἦτο «ἡ ἀγία διακόνισσα Μαρθάρνα». Ἐν τῇ Δύσει, —ἐπειδὴ ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν δὲν εἶχε τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὴν Ἀνατολίην, καὶ ἐπειδὴ ἡ δρασις αὐτῶν συνεδέετο περισσότερον μὲ τὰ γυναικεῖα μοναστήρια παρὰ μὲ τὴν ἐνοριακὴν ἐντὸς τῆς κοινωρίας ζωῆν—, συχνάκις μνημονεύεται ὁ θεσμὸς τῆς διακονίσσης—ἡγουμένης. Ὅταν ὁ ἅγιος Νεῖλος ὁ νεώτερος μετέβη εἰς τὴν Κάπωνα, «ἔτρεχον ἅπαντες κατὰ τὰς λεωφόρους τοῦ θεάσασθαι τὸν τίμιον αὐτοῦ χαρακτήρα καὶ μετασχεῖν τῆς αὐτοῦ ἐδλογίας. Ἐν οἷς μία δ ι α κ ο ν ο ς, ἡ γ ο υ μ ἔ ν η

μοναστηρίου... , συναγαγοῦσα τὰς ὑπ' αὐτὴν παρθένους ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὁσίου».

Σημαντικοὶ ἦσαν οἱ τομεῖς τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς ἐνορίας ἢ τοῦ παρ' αὐτὴν εὐρισκομένου μοναστηρίου. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς λατρείας μερικαὶ διακόνισσαι ἐξετέλουν χρῆμα «πυλωρῶν» ἢ «θυρωρῶν» εἰς τὰς θύρας, διὰ τῶν ὁποίων αἱ γυναῖκες εἰσῆρχοντο εἰς τὸν ναόν. Ὁ σύρος συγγραφεὺς μιᾶς ἐπιστολῆς «πρὸς Ἀντιοχεῖς», πού ἀπεδόθη εἰς τὸν Ἰγνάτιον Ἀντιοχείας, ἀλλὰ ἐγράφη τὰς ἀρχὰς τοῦ ε' αἰῶνος, λέγει: «Ἀσπάζομαι τὰς φρουροὺς τῶν ἁγίων πυλώνων, τὰς ἐν Χριστῷ διακόνους. Ἀσπάζομαι τὰς χριστολήπτους παρθένους». Καὶ αἱ Ἀπ. Διαταγαὶ διατάσσουσιν τὰ ἑξῆς: «Στηκέτωσαν δὲ οἱ μὲν πυλωροὶ εἰς τὰς εἰσόδους τῶν ἀνδρῶν, φυλάσσοντες αὐτάς, αἱ δὲ διάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν, δίκην ναυτολόγων... Φυλαττέσθωσαν δὲ αἱ θύραι, ἵνα μή τις ἄπιστος εἰσέλθῃ ἢ ἀμύητος». Ὁ τομεὺς οὗτος τῆς γυναικείας διακονίας (τὸ «φυλάττειν τὰς θύρας») ἦτο ἀπαραίτητος ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν συνηθείας τῆς ἀποκρύψεως τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων ἀπὸ τοῦ ἀβαπτίστου καὶ τοῦ μὴ μεμνημένου.

Αἱ διακόνισσαι ὡσαύτως ἐφρόντιζον διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τάξιν καὶ διὰ τὴν εὐπρέπειαν καὶ καθαριότητα τῶν θέσεων τῶν γυναικῶν. Αὐταὶ ἦσαν κεχωρισμένοι τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλάμβανον θέσιν εἰς τὸ ἐν κλείτος τοῦ ναοῦ. Προηγούντο αἱ διακόνισσαι, εἶποντο αἱ μὴ ἔχουσαι διακονικὸν ἄξιωμα χήραι ἢ παρθένοι, ἠκολούθουν αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες καὶ τέλος αἱ νεάνιδες. Τὰ παιδία ἢ ἔμμενον πλησίον τῶν μητέρων τῶν ἢ ἐλάμβανον θέσιν τελείως ἔμπροσθεν, ὁπότε ἐπεβλέποντο ὑπὸ μιᾶς διακόνισσης. Αἱ διακόνισσαι ὕπεδεικνον τὰς θέσεις εἰς τὰς γυναῖκας· ἐφρόντιζον, ὥστε αἱ νεάνιδες νὰ παραχωροῦν τὴν θέσιν τῶν εἰς τὰς πρεσβυτέρας· παρεῖχον τιμητικὰς θέσεις εἰς τὰς παρερισκομένας ἐν τῷ ναῷ ξένας γυναικας· ἐπέπληττον τὰς μὴ προσερχομένας ἐγκαίρως εἰς τὴν θείαν λατρείαν χριστιανὰς καὶ συμπροσῆρχοντο μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς εἰς αὐτάς περισσότερον ζῆλον. Ὅπως οἱ διάκονοι «ἐπεσκόπουν τὸν λαόν», τοιοντοτρόπως καὶ αἱ διακόνισσαι πιθανώτατα «ἐπεσκόπουν» τὰς γυναῖκας, «ὅπως μή τις ψιθυρῆσῃ ἢ νυστάξῃ ἢ γελᾷσῃ ἢ νεύσῃ· χρὴ γὰρ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐπιστημόνος καὶ νηφαλίως καὶ ἐρηγορότως ἐστάναι» καὶ «ἐκτεταμένην ἔχει τὴν ἀκοήν» ἐπὶ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον». Ἐπίσης αἱ διακόνισσαι πιθανώτατα ἔδιδον τὸ σύνθημα τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «ὑποβάλλειν» τοῦ ἐκκλησιασματος. Ἐπίσης αἱ διακόνισσαι ἔδιδον εἰς τὰς γυναῖκας τὸ σύνθημα ἐνάροξως τοῦ «φιλήματος τῆς εἰρήνης», κατὰ τὸ ὅποιον, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν

οἱ ἄνδρες ἠσπάζοντο τοὺς ἄνδρας καὶ αἱ γυναῖκες τὰς γυναῖκας».

Αἱ διακόνισσαι κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς καὶ τοὺς βυζαντινοὺς αἰῶνας εἰσήρχοντο εἰς τὸ θυσιαστήριον ὄχι μόνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θείας Λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις. Ὁ μὲ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικεῖα συνόδου (μεταξὺ τῶν ἐτῶν 341 καὶ 381) («οὐ δεῖ γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσερχεσθαι») ἀνεφέρετο εἰς λαϊκὰς γυναῖκας, ἐνῶ αἱ γυναῖκες, πὺν ἀνήκον εἰς τὸν κλήρον, εἶχον εἴσοδον εἰς τὸ ἱερόν βῆμα. Τὸ ὅτι τὸ θυσιαστήριον ἄλλοτε ἦτο προσιτὸν εἰς τὰς διακονίσσας ἀποδεικνύεται ἐν πρώτοις ἐκ τῆς χειροτονίας αὐτῶν, ἣτις ἐγίνετο παρὰ τὴν ἁγ. Τράπεζαν. Ἄλλ' ἔχομεν καὶ ἄλλας σχετικὰς μαρτυρίας. Ὅταν ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ Γρηγορίου Νύσσης Μακρίνα ἦτο ἀσθενής, «ἐντὸς γενομένη τοῦ θυσιαστηρίου, πανύχιον προσπίπτει τῷ Θεῷ τῶν ἰάσεων». Ὁ Βαλσαμὼν λέγει, ὅτι ἐνῶ ἄλλοτε αἱ διακόνισσαι εἶχον «βαθμὸν ἐν τῷ βήματι», κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ δὲν εἶχον πλέον «μετουσίαν ἐν τῷ βήματι», διότι «ἡ τῶν ἐμμύρων κάκωσις τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐκ τοῦ θείου καὶ ἁγίου βήματος ἀπεξένωσε». Καὶ κατὰ τὸν Ματθαῖον Βλάσταριν, ἐνῶ ἄλλοτε ἐπετρέπετο εἰς τὰς διακονίσσας «τὸ εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἰσερχεσθαι», βραδύτερον αὐταὶ «κεκόλνται παρὰ τῶν ὕστερον πατέρων τούτου ἐπιβαίνειν... διὰ τὴν τῶν ἐμμύρων ἀπροαίρετον ὄυσιν». Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἀσφαλῶς δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη ἀπόλυτον χαρακτῆρα, διότι, ἐφ' ὅσον κατὰ τὸν ἰε' κανόνα τοῦ Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ (πατρ. Κωνσταντινουπόλεως, †829) ἐπιτρέπεται «ταῖς μοναζούσαις» τὸ «εἰσιέναι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον καὶ ἀπειν κηρὸν καὶ κανδήλαν καὶ κοσμεῖν αὐτὸ καὶ σαροῦν», πολὺ περισσότερον αἱ εἰς τὰ γυναικεῖα μοναστήρια ὑπάρχονσαι μοναχαὶ—«διακόνισσαι» θὰ εἶχον ἀνάλογα ἢ καὶ περισσότερα δικαιώματα ἐν τῷ ἱερῷ βήματι.

Τώρα ποῖα καθήκοντα εἶχον κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους αἱ διακόνισσαι, πὺν εἰσήρχοντο εἰς τὸ ἱερόν βῆμα; Δὲν δύναται τις νὰ δώσῃ ἀπολύτως βεβαίαν ἀπάντησιν, διότι δὲν ὑπάρχον σαφεῖς σχετικαὶ μαρτυρίαι. Κατὰ τὸν Γρηγόριον Νύσσης, ἡ Μακρίνα «ταῖς μυστικαῖς ὑπηρεσίαις τὰς χεῖρας ἑαυτῆς ἔχρισε». Ἡ «Διαθήκη» μαρτυρεῖ, ὅτι κατὰ τὴν προσκομιδὴν τῆς θείας Ἐὐχαριστίας αἱ χῆραι, αἱ ὁποῖαι εἶχον διακονικὸν ἀξίωμα, ἴσταντο ἐν τῷ ἱερῷ βήματι πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ τοὺς πρεσβυτέρους. Κατὰ τὴν βῆν Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπετρέπετο εἰς τὰς διακονίσσας «τοῖς τε προσκνητοῖς ὑπηρετεῖσθαι βαπτίσμασι τοῖς τε ἄλλοις παρεῖναι τοῖς ἀπορρήτοις». Κατὰ τὸν Βλάσταριν ἐπετρέπετο ἄλλοτε εἰς τὰς διακονίσσας οὐ μόνον ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἱερόν θυσιαστήριον, ἀλλὰ καὶ τὸ «τὰ τῶν διακόνων ἀνδρῶν

παραπλησίως μετιέναι». Παρά ταῦτα, αἱ μαρτυρίαι αὗται δεικνύον μὲν, ὅτι ἡ τάξις τῶν διακονισσῶν εἶχε πολλὰ δικαιώματα, ἀλλ' οὐδόλως ἀποδεικνύουν, ὅτι αἱ διακόνισσαι, ὅπως οἱ διάκονοι, δηκόνουν παρὰ τῷ ἱερῷ θυσιαστηρίῳ κατὰ τὴν τελεσιουργίαν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας. Οὐ μόνον δὲν ὑπάρχει ὀρητὴ μαρτυρία περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἀντιθέτως τονίζεται, ὅτι αἱ γυναῖκες στεροῦνται τοιοῦτον δικαιώματος. Διὰ τοῦτο ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις λέγει πάλιν σχετικῶς: «Γυναῖκα δὲ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀναιμάκτου γίνεσθαι θυσίας διάκονον οὐ μοι δοκεῖ τὸ πιθανὸν ἔχειν». Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δύναται τις νὰ συμπεράνη ἐκ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης μαρτυρίας τῆς «Διαθήκης», εἶναι, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας εἰς μερικὰς ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας αἱ διακόνισσαι κατὰ τὴν ὥραν τῆς Προσκομιδῆς συμπαρίσταντο μὲ τὸν λοιπὸν κλήρον εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα, παρακολουθοῦσαι παθητικῶς τὰ τελούμενα. Πιθανώτατα ἡ εἰσοδὸς τῶν διακονισσῶν εἰς τὸ θυσιαστήριον συνεδέετο μὲ διακοσμητικὰ καθήκοντα, ἀνάλογα πρὸς τὰ μαρτυρούμενα διὰ τὰς διακόνισσας τῶν Μονοφυσιτῶν, αἱ ὁποῖαι ὄφειλον νὰ ἀνάπτουν λυχνίας, νὰ κοσμοῦν τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον καὶ νὰ φροντίζον περὶ τῆς καθαριότητος τῶν λειτουργικῶν σκευῶν καὶ περὶ τῆς εὐπροποῦς καὶ κοσμίας ἐμφανίσεως τοῦ ἱεροῦ βήματος.

Συμφώνως πρὸς ὑπαρχούσας μαρτυρίας, εἰς τοὺς Μονοφυσίτας αἱ διακόνισσαι εἶχον κατὰ τὰς περιστάσεις ἐν τῷ ναῷ καὶ ἄλλα καθήκοντα, ἀνάλογα πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ διακόνου. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὰς ἀρχὰς ἤδη τοῦ σ' αἰῶνος, ὅταν δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸν ναὸν ἐνὸς γυναικείου μοναστηρίου ἀνὴρ διάκονος, αὗται ἠδύναντο νὰ ἀναγινώσκουν τὰς βιβλικὰς, ἀποστολικὰς καὶ εὐαγγελικὰς περικοπὰς, νὰ θυμοῦν (ἀλλ' ἄνευ ἀπαγγελίας τῶν σχετικῶν εὐχῶν) καί, κατόπιν ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου, νὰ ἀναμυγνύουν ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ τὸν ἄρτον καὶ τὸ ὕδωρ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς Μονοφυσίτας γίνεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Λειτουργίας. Αἱ ἠγούμεναι διακόνισσαι, εἰς τὴν περίπτωσιν ἐλλείψεως ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, ἠδύναντο νὰ τελοῦν εἰς τὸν ναὸν τὰς δημοσίας προσευχὰς καὶ παρακλήσεις. Πάντως πάντα τὰ τελετουργικὰ καθήκοντα ταῦτα δὲν ἔχουν σχέσιν πρὸς τὴν καθ' αὐτὸ λειτουργικὴν ἐνέργειαν καὶ πρὸς τὴν παρὰ τῷ ἱερῷ θυσιαστηρίῳ διακονίαν τοῦ διακόνου. Ὡστε οὐδὲν κωλύει ἡμᾶς νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς ὀρθοδόξους αἱ διακόνισσαι θὰ ἀνελάμβανον παρόμοια καθήκοντα, ἐὰν παρίστατο ἀνάγκη. Πάντως στεροῦμεθα ἱστορικῶν μαρτυριῶν, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐπικυρώσουν τὴν πιθανὴν ταύτην ὑπόθεσιν.

Ἄξια ἰδιαίτερον λόγου εἶναι καὶ ἡ ὑπηρεσία τῶν διακονισσῶν κατὰ τὴν τελεσιουργίαν τοῦ βαπτίσματος τῶν γυναικῶν. Ὡς

λέγουν αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, ἡ διακόνισσα βοηθεῖ «τοῖς προσβυτέροις ἐν τῷ βαπτίζεσθαι τὰς γυναῖκας διὰ τὸ εὐπροπέες». Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν δὲν εἶχε γενικευθῆ ὁ ηπιοβαπτισμός. Ἐξ ἄλλου ἡ γενικὴ συνήθεια τῶν χρόνων ἐκείνων, ὡς καὶ σήμερον, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἦτο ἡ κατὰ τὸ βάπτισμα κατάδυσις τοῦ σώματος ἐν τῷ ὕδατι εἰς κατάστασιν γυμνότητος. Διὰ τοῦτο ἡ παρουσία τῶν διακονισσῶν κατὰ τὸ βάπτισμα τῶν γυναικῶν ἦτο ἀναγκαία, διὰ τὰ τελεσιουργῆται τὸ ἱερὸν μυστήριον μὲ πᾶσαν εὐπρέπειαν καὶ κοσμιότητα καὶ διὰ τὰ ἀποφεύγεται ὁ σκανδαλισμὸς τῶν συνειδήσεων ὄχι μόνον τῶν ἐθνικῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν κληρικῶν, οἱ ὅποιοι ἐτέλουν τὸ βάπτισμα. Κατὰ τὸν Ἐπιφάνειον, τὸ τάγμα τῶν διακονισσῶν εἶναι ἀπαραίτητον «ἐνεκεν σεμνότητος τοῦ γυναικείου γένους...καὶ ὅτε γυμνωθεῖ τὸ σῶμα γυναικός, ἵνα μὴ ὑπὸ ἀνδρῶν ἱεροουργούντων θεαθῆται...». Ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις, αἱ διακόνισσαι «ταῖς βαπτιζομέναις τῶν γυναικῶν ὑπηρετοῦν, ἀνδρῶν ὀφθαλμοῖς οὐ θεμιτὸν ὄν, γυμνουμένας ταύτας ὁρᾶσθαι, ὑπεράκτους ἤδη βαπτιζομένας».

Ἡ διακόνισσα ἐβοήθει πρὸ πάντων εἰς τὴν ἔνδυσιν καὶ ἔκδυσιν τῆς βαπτιζομένης γυναικὸς καὶ διενήργει τὴν ἐπίχρισιν τοῦ σώματος τῆς βαπτιζομένης διὰ τοῦ ἐπορκιστοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ ἁγίου μύρου. Κατὰ τὴν «Διδασκαλίαν», ἐπειδὴ δὲν ἀρμόζει τὰ ὄρῳνται αἱ (γυναῖ) γυναῖκες ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, διὰ τοῦτο ὁ κληρικὸς ἀλείφει διὰ τοῦ ἐλαίου μόνον τὴν κεφαλὴν τῆς βαπτιζομένης, ἐνῶ ἡ διακόνισσα ἀλείφει τὸ λοιπὸν σῶμα αὐτῆς. Κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς «ἐν τῷ φωτίζεσθαι γυναῖκας, ὁ διάκονος χρίσει μὲν μόνον τὸ μέτωπον αὐτῶν τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ μετ' αὐτὸν ἡ διάκονος ἀλείφει αὐτάς· οὐ γὰρ ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ὑπ' ἀνδρὸς κατοπτρεύεσθαι». Καὶ κατὰ τὴν «Διαθήκην», αἱ χῆραι, αἱ ὁποῖαι εἶχον διακονικὸν ἀξίωμα, κατὰ τὴν τελεσιουργίαν τοῦ ἁγ. βαπτίσματος χρίουν τὰς γυναῖκας διὰ τοῦ ἐλαίου τῶν κατηχουμένων καὶ καλύπτουν ταύτας γυμνουμένας.

Τὴν ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς κολυμβήθρας ἐξερχομένην ὑπεδέχετο ἡ διακόνισσα. Κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς μετὰ τὴν τριττὴν κατάδυσιν ἐν τῷ ὕδατι, «τὸν μὲν ἄνδρα ὑποδεχέσθω ὁ διάκονος, τὴν δὲ γυναῖκα ἡ διάκονος, ὅπως σεμνοπροεπῶς ἡ μετάδοσις τῆς ἀθραύστου σφραγίδος γένηται». Μετὰ τοῦτο ἐπηκολούθει ἡ διὰ τοῦ ἁγίου μύρου χρίσις.

Εἰς τοὺς Μονοφυσίτας καὶ Νεστοριανοὺς αἱ διακόνισσαι εἶχον τὰ αὐτὰ καθήκοντα κατὰ τὴν ὥραν τοῦ βαπτίσματος, ἀλείφουσαι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰς βαπτιζομένας διὰ τοῦ ἐλαίου. Μία νεστοριανικὴ κανονικὴ διάταξις τοῦ 5' αἰῶνος ὀρίζει τὰ ἑξῆς: Παρὰ τὸ βα-

πιστήριον ἔπρεπε νὰ οἰκοδομηῆται ἰδιαίτερον δωμάτιον, ἐπικοινωνοῦν μὲ ἐκεῖνο διὰ παραθύρου, κατεσκευασμένου ἄνωθεν τῆς κολυμβήθρας. Ὅταν ἡ μέλλουσα νὰ βαπτισθῆ ἦτο ἐτοίμη νὰ ἀλειφθῆ διὰ τοῦ ἐλαίου, ὁ ἐν τῷ δωματίῳ ἱστάμενος ἱερεὺς ἐβύθιζε τοὺς τρεῖς δακτύλους αὐτοῦ εἰς αὐτὸ καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ παράθυρον, ὁπότε ἡ διακόνισσα ὠδήγει τοὺς τρεῖς δακτύλους τοῦ ἱερέως ἐπὶ τὸ μέτωπον τῆς βαπτιζομένης. Ἐν συνεχείᾳ ἡ διακόνισσα, ἀφοῦ διὰ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἀλείψῃ δι' ἐλαίου τὸ λοιπὸν σῶμα, ποιεῖ τὴν τριττὴν κατὰδουσιν τῆς βαπτιζομένης εἰς τὸ ὕδωρ, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ἀπαγγέλλει τὰς σχετικὰς εὐχὰς. Μετὰ τὴν περὶ τὴν τελέσεως τοῦ μυστηρίου, ἡ διακόνισσα βοηθεῖ τὴν νεοφωτισθεῖσαν εἰς τὴν ἔνδυσίν της. Ὡσαύτως ἡ νεστοριανικὴ πατριαρχικὴ σύνοδος τοῦ 676 ὀρίζει, ὅτι ἡ διακόνισσα «ἀλείφει διὰ τοῦ ἁγ. ἐλαίου ἐξ ὀλοκλήρου τὰς βαπτιζομένας γυναῖκας καὶ χορηγεῖ εἰς αὐτὰς τὸ βάπτισμα, καθ' ὅσον ἡ αἰδὼς ἀπαιτεῖ τοῦτο». Καὶ τὸ νεστοριανικὸν «βιβλίον τῶν πατέρων» (κατὰ τὸν 1β' αἰῶνα) τονίζει, ὅτι κατὰ τὸ βάπτισμα τῶν γυναικῶν ὁ ἱερεὺς, εἴτε ἔχων τὰ νῦτα ἐστραμμένα εἴτε δι' ἐνὸς ἀνοίγματος, ἐκτείνει μόνον τὴν χεῖρα, διὰ νὰ διαγράψῃ διὰ τοῦ ἁγ. ἐλαίου τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῶν νεοφύτων, ἐνῶ αἱ διακόνισσαι τελοῦν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν κατὰδουσιν καὶ τὴν διὰ τοῦ ἐλαίου χρίσιν τοῦ σώματος τῶν βαπτιζομένων γυναικῶν.

Συμφώνως πρὸς ὑπαρχούσας μαρτυρίας, εἰς τοὺς Μονοφυσίτας καὶ τοὺς Νεστοριανούς, καὶ κατὰ τὴν τελεσιουργίαν τοῦ μυστηρίου τοῦ εὐχελαίου αἱ διακόνισσαι χρίουν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἱερέων τὸ σῶμα τῶν ἀσθενῶν γυναικῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πιθανότατα θὰ ἐγίνετο καὶ εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους.

Ἄλλος τομεὺς τῆς τελετουργικῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν ἦτο ἡ μεταφορὰ καὶ μετάδοσις τῆς θείας Κοινωνίας εἰς τὰς ἀσθενεῖς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠδύναντο νὰ μεταβοῦν εἰς τὸν ναόν. Εἰς τοὺς Μονοφυσίτας καὶ Νεστοριανούς αἱ διακόνισσαι καὶ ἰδίως αἱ ἡγουμέναι διακόνισσαι εἶχον τὸ δικαίωμα, ἐν περιπτώσει ἀπουσίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ καὶ ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, νὰ μεταδίδουν τὰ προηγουμένα καὶ ἐν τῷ ἱερῷ βήματι φυλασσόμενα τίμια δῶρα εἰς τὰς μοναχάς, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἄρρενα παιδιά, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον ἀκόμη συμπληρώσει τὸ πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Πιθανῶς καὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν αἱ μοναχαὶ—διακόνισσαι ἢ αἱ ἡγουμέναι—διακόνισσαι, ἐν περιπτώσει ἀπουσίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ, μετέδιδον τὴν Θ. Κοινωνίαν εἰς τὰς ἀσθενεῖς μοναχάς, ἐφ' ὅσον τοιοῦτό τι συμβαίνει ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς μερικὰ ἑλληνικὰ μοναστήρια.

Ἐπειτα αἱ διακόνισσαι φαίνεται, ὅτι ἐλάμβανον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸ «σαβάνωμα», τὴν διακόσμησιν, τὴν κηδεῖαν καὶ τὸν ἐνταφιασμόν τῶν νεκρῶν χριστιανῶν γυναικῶν. Ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὑπὸ τῆς διακονίσσης Λαμπαδίας διακοσμήσεως τῆς νεκρᾶς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀγ. Μακρίνης.

Ἐκ πάντων τούτων γίνεται φανερόν, ὅτι αἱ διακόνισσαι, ἐκπροσωποῦσαι εἰς τὴν διακονικὴν αὐτῶν ἐργασίαν τὸν Ἐπίσκοπον, ἦσαν σπουδαιότατα ὄργανα τοῦ ποιμαντικοῦ καὶ ἱεραποστολικοῦ ἔργου ἰδίως ἐν τῇ ἐνορίᾳ.

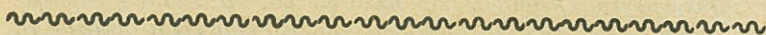
Ἐκτὸς τῶν πτυχῶν καὶ ἐκφάνσεων τῆς γυναικείας διακονίας, αἱ ὁποῖαι ἐμνημονεύθησαν καὶ ρητῶς μαρτυροῦνται ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ, πιθανώτατα θὰ ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ἐκδηλώσεις αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀγνωστοὶ εἰς ἡμᾶς. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Σωτῆρα, ἢ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἐλατήριον τῆς δράσεως τῶν διακονισσῶν, ἀσφαλῶς θὰ ὠδήγει ταύτας εἰς τὴν ἐξεύρεσιν νέων τρόπων ἐκφράσεως καὶ ἀκτινοβολίας.

Ἄν εἰς μερικὰς αἱρέσεις ἢ γυναικεῖα διακονία ὠδήγησεν εἰς καταχρήσεις, ἀντιθέτως εἰς τὴν Καθολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ἐγένετο χρῆσις τῶν γυναικείων ἱκανοτήτων καὶ τῆς γυναικείας ἀφοσιώσεως κατὰ τρόπον μὴ ἀπάδοντα εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκκληροδοτήθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων.

Εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου» θὰ λεχθοῦν ὀλίγα περὶ τῆς ἐργασίας τῶν διακονισσῶν κατὰ τοὺς χρόνους μας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

«Ὁ πάσης Δημιουργὸς τῆς κτίσεως, ὁ καιροὺς καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσία θέμενος, εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου, Κύριε, φυλάττων ἐν εἰρήνῃ τοὺς Βασιλεῖς καὶ τὴν Πόλιν σου, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου καὶ σῶσον ἡμᾶς.

(Ἀπολυτίκιον τῆς Ἰνδίκτου).

«Ὁ τῶν αἰώνων Ποιητῆς καὶ Δεσπότης, Θεὲ τῶν ὅλων, ὑπερούσιε ὄντως, τὴν ἐνιαύσιον εὐλόγησον περίοδον, σφῆζων τῷ ἐλέει σου τῷ ἀπείρῳ, οἰκτίρμον, πάντας τοὺς λατρευόντας σοὶ τῷ μόνῳ Δεσπότη, καὶ ἐκβοῶντας φόβῳ, λυτρωτά· Εὐφορον πᾶσι τὸ ἔτος χορήγησον».

(Κοντάκιον τῆς Ἰνδίκτου).

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΤΩΝ ΝΑΩΝ

Τὴν καρδίαν τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς ἀποτελεῖ ἡ ἐν τῇ Ἐνορίᾳ θεία λατρεία καὶ ἐκ τῆς ὀρθῆς καὶ κανονικῆς τελέσεως ταύτης ἐξαρτᾶται ἡ βάσις τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως καὶ διαμορφώσεως τῆς Ἐνορίας εἰς ζωντανὸν κέντρον τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅρους τινάς, σχετικὸν πρὸς τὴν λειτουργίαν τῶν ἱερῶν Ναῶν, ἀπαραίτητους διὰ τὴν, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ των καὶ ἱκανὸν νὰ συμβάλουν εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ἐνοριτῶν συνειδητοποίησιν τούτου, παραλλήλως πρὸς τὴν ἄλλην ἐργασίαν — τὴν διαφωτιστικὴν καὶ διδασκτικὴν — ὁποία εἶναι, ἐπίσης, ἀπαραίτητος, τόσον διὰ τὴν εἰς τὸν Ναὸν προσέλκυσιν τῶν ψυχρῶν καὶ ἀδιαφόρων, ὅσον καὶ διὰ τὴν διαθέρμασιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν γλιαρῶν καὶ πλαδαρῶν, διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέραν ἐκάστοτε καὶ τὴν κατάλληλον καθοδήγησιν τῶν ἐχόντων θερμὸν καὶ ζωηρὸν τὸ ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς θείας λατρείας ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὴν ἐν γένει πρόπουσαν ὅλων ἐνεργὸν εἰς αὐτὴν καὶ εἰς τὰ μυστήρια τῆς σωτηρίας συμμετοχὴν, «μετὰ φόβον Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης», ὡς ἀπαιτεῖ ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις σημειοῦνται ἐνδεικτικῶς οἱ ἀπαραίτητοι, ὡς ἀνωτέρω, ὅροι τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν Ναῶν, ὅσοι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἄξιοι περισσοτέρας προσοχῆς, χωρὶς ν' ἀποκλείωνται, βεβαίως, καὶ ἄλλα μέτρα, τὰ ὁποία ἡ ἑκάσταχὸς πείρα καὶ αἱ τοπικαὶ συνθῆκαι καὶ ἀνάγκαι εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαιτοῦν ἀπὸ τὴν ποιμαντορικὴν μέριμναν τοῦ τιμίου Πρεσβυτερίου, μετὰ τὴν ἐγκρίσιν πάντοτε καὶ ἐδλογίαν τῶν οἰκείων Σεβ. Ἱεραρχῶν.

1. Ἐν ἐκάστῳ Ναῷ δέον ὅπως πρώτας καὶ ἐσπέρας, κατὰ τὸ ὑπὸ τῆς οἰκειίας Ἱ. Μητροπόλεως καθοριζόμενον ὥρολόγιον πρόγραμμα, τελοῦνται τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἅπασαι αἱ ὑπὸ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας δι' ἐκάστην ἡμέραν καθιερωμέναι ἱεραὶ Ἀκολουθίαι, καὶ δὴ καὶ συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις αὐτοῦ.

2. Ἀπαντες οἱ ἐν τῷ Ναῷ ὑπηρετοῦντες Κληρικοὶ ὀφείλουν, νὰ παρενρίσκωνται εἰς αὐτάς, βοηθοῦντες κατὰ τὰς καθημερινὰς τὸν τελοῦντα ταύτας Ἐφημέριον, εἰς τὰ μέρη τοῦ ψάλτου καὶ τοῦ ἀναγνώστου.

3. Ἡ ἔναρξις πάσης, ὡς ἀνωτέρω, τελουμένης καθ' ἐκάστην ἱερῶς Ἀκολουθίας δέον ὅπως ἀναγγέλλεται εἰς τὴν Ἐνορίαν διὰ τῆς καθιερωμένης κωδωνοκρουσίας, ἣτις κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς ἐπισήμους Ἑορτὰς προσλαμβάνει πανηγυρικὸν τόνον.

4. Θόρουβοι καὶ συνομιλῖαι, μετακινήσεις καὶ πᾶν ὅ,τι ἀντίκειται πρὸς τὴν ἱερότητα τῆς θ. λατρείας ἀπαγορεύονται ἀπολύτως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Ὑπεύθυνος δὲ διὰ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης εἶναι ὁ παριστάμενος Προεστὼς καὶ, ἐν ἀπουσίᾳ τούτου, ὁ τελετουργῶν Ἐφημέριος, εἰς τὰς συστάσεις καὶ ὑποδείξεις τῶν ὁποίων—ἀθορόβως καὶ ἀνεπιδεικτως γινομένας—ἄφείλουν ἅπαντες οἱ ἐν τῷ ναῷ ἀπόλυτον ὑπακοὴν καὶ συμμόρφωσιν.

5. Σημειωτέον, ὅτι δέον, ἐπίσης, ὅπως καταβάλλεται πᾶσα προσπάθεια ἵνα καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν παραμένει ἀνοικτὸς ὁ Ναός, τηρῆται ἐν αὐτῷ ἀπόλυτος ἡσυχία καὶ τάξις, ἀπαγορεύεται δὲ πῶς ἀδικαιολόγητος θόρυβος, καὶ κατ' αὐτὰς ἀκόμῃ τὰς ὥρας τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ Ναοῦ. Ἰδιαιτέρα φροντίς δέον ὅπως καταβάλλεται διὰ τὴν εὐπρεπῆ ἐμφάνισιν τῶν ἐν τῷ Ναῷ ὑπηρετούντων, καὶ πρὸ πάντων τῶν Κληρικῶν, ἀπαγορευομένης οἰασδῆποτε ἀημελησίας αὐτῶν.

6. Οἱ Κληρικοί, εἰσερχόμενοι καθ' οἰονδήποτε ὥραν εἰς τὸν Ναόν, πρέπει νὰ φέρουν ράσον καὶ καλυμμαύχιον. Οὐδεμίαν ἱεροτελεστείαν δύνανται νὰ τελοῦν ἄνευ τοῦ ἐξωτερικοῦ ράσου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ φέρουν τὸ Ἐπιτραχήλιον. Οὐδεμίᾳ δὲ ἱεροτελεστείᾳ τελεῖται ἄνευ Ἐπιτραχήλιου.

7. Ἀλλὰ καὶ τὰ Ἐπιτραχήλια καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἄμφια δέον ὅπως εἶναι πάντοτε καθαρὰ καὶ εὐπρεπῆ, ὅπως καὶ ὀλόκληρος ὁ χῶρος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τοῦ περιβόλου αὐτοῦ.

8. Οἱ ἐν τῷ Ναῷ δι' οἰονδήποτε λόγον ὑποχρεούμενοι ἢ ἐπιθυμοῦντες νὰ παραμείνουν, κατὰ τὰς ἐκτὸς τῆς θ. λατρείας ὥρας, δέον ὅπως κἄθηρται εὐπρεπῶς. Τὸ αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς παρὰ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ ἐξῶθεν, τυχόν, ἀναμένοντας, ἀπαγορευμένου τοῦ καπνίσματος καὶ τῶν εὐτραπελιῶν.

9. Ἡ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ διανοκτέρευσις, ἐκτὸς ἐκτάκτων, τυχόν, περιπτώσεων, ἐγκειμένων ὑπὸ τοῦ οἴκεου Ἱεράρχου, ἀπολύτως ἀπαγορεύεται, καθὼς καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἐστίασις κατὰ τὰς πανηγύρεις κλπ.

10. Ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἢ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἢ τοῦ περιβόλου τούτου ἢ παρὰ τὴν ἐξώθυραν αὐτοῦ πώλησις ἢ διανομὴ οἰωνδήποτε ἐντύπων, ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ Προϊσταμένου τῆς Ἐνορίας ἢ τοῦ ἀναπληροῦντες αὐτὸν Ἐφημερίου.

11. Ἀπαγορεύεται, ἐπίσης, ἀπολύτως πᾶσα ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων ἢ τῶν θυρῶν αὐτοῦ τοιχοκολλησις ἢ ἀνάρτησις οἰωνδήποτε ἐντύπων κλπ., μὴ ἐγκεκριμένων ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, πλὴν τῶν δημοσίων, δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐγγράφων, τῶν ὁποίων κατὰ νόμον ἀπαιτεῖται ἢ διὰ τοῦ τρόπου τούτου κοινοποιήσις.

12. Ἡ ἀνάγνωσις παντὸς οἰωνδήποτε, ὡς ἀνωτέρω, ἐγγράφου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θ. Λειτουργίας ἀπαγορεύεται, ἐπίσης, ἀπολύτως. Ταῦτα δύνανται, ἐφ' ὅσον ἤθελεν ἐπιτρέψει τοῦτο ἡ ἀρμοδία ἐκκλησι. Ἀρχή, ν' ἀναγινώσκονται ἢ ν' ἀνακοινοῦνται ἐν περιλήψει εἰς τὸ ἐκκλησίασμα μόνον μετὰ τὴν τελείαν Ἀπόλυσιν τῆς θείας Λειτουργίας Ἐν τῇ Θ. Λειτουργίᾳ ἀναγινώσκονται μόνον αἱ Συνοδικαὶ καὶ Ἀρχιερατικαὶ Ἐγκύκλιοι ἢ καί, τυχόν, Ἀνακοινώσεις τοῦ Πρεσβυτερίου τοῦ Ναοῦ.

13. Κατὰ τὴν ἐν τῷ Ναῷ τέλεσιν βαπτίσεων, γάμων, κηδεῶν καὶ μνημοσύνων δέον ὅπως τηρῆται ἡ ἀρμοζούσα εἰς τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς καὶ τοῦ χώρου εὐλαβῆς στάσις παρ' ἀπάντων τῶν παρισταμένων, τοῦ τελετουργοῦ Ἐφημερίου ὀφείλοντος νὰ λάβῃ τὴν περὶ τούτου μέριμναν καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πρέπουσαν τάξιν. Ἡ αὐτὴ δὲ εὐλαβῆς διάθεσις δέον νὰ τηρῆται παρ' ἀπάντων καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ἀπαγορευομένης ἀπολύτως πάσης θορυβώδους καὶ ἀτάκτου ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ χώρου ἐκδηλώσεως.

14. Περὶ πάντων τῶν ἀνωτέρω, ὅσα ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν ἐν τῷ Ναῷ στάσιν τῶν πιστῶν, οἱ ἐκασταχοῦ Ἐφημέριοι ἔχουν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ διαφωτίζουν συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως τοὺς Ἐνορίτας αὐτῶν, ἐπιστοῦν δὲ πάντοτε ἐκ τῶν προτέρων τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὰς ἱερὰς τελετὰς προσερχομένων, μετὰ τῆς προσηκούσης πειθοῦς καὶ λεπτότητος, ὅπου ὑπάρχει ὑπόνοια τοιούτων παρεκτροπῶν.

15. Οἱ ἐν τῷ Ναῷ διακονοῦντες νεωκόροι, ὀπηρέται κλπ. πρέπει ν' ἀποφεύγουν νὰ διέρχωνται ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ Ναοῦ, καὶ μάλιστα διὰ τοῦ Σωλέα καὶ πρὸ τῆς Ὠραίας Πύλης, ἰδίᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τελετῶν. Ὅσαίσι δέ, τυχόν, εἶναι ὀπωσδήποτε ἠγαγκασμένοι —λόγῳ συνωστισμοῦ κλπ.—νὰ

πράξωσι τοῦτο, δέον ὅπως καθ' ἦν στιγμήν διέρχονται πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης στρέφονται πρὸς αὐτὴν μετ' εὐλαβείας καὶ ἐλαφρῶς ὑποκλίνονται ἐνώπιον αὐτῆς.

16. Εἰς τοὺς Κληρικοὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως — ἐκτὸς ἀναποτρέπτου ἀνάγκης, ἐλλείψει ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ ἁγ. Βήματος κλπ.—ὅπως εἰσέρχονται εἰς τὸν Ναὸν ἢ ἐξέρχονται τούτου διὰ μέσον τοῦ ἐκκλησιασματος. Ἡ εἴσοδος καὶ ἐξοδος τῶν Κληρικῶν δέον νὰ γίνεται διὰ τῆς ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ ἁγ. Βήματος. Ἡ δὲ θέσις τούτων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ὡσάκις δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ βοηθοῦν ἀπὸ τοῦ Ἀναλογίου, εἶναι ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι. Αἱ ἐν ὄρα λατρείας μετακινήσεις τῶν μὴ ἱεροουρούντων Κληρικῶν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ἀπαγορεύονται ἀπολύτως καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶναι ἐπιβεβλημένον ὅπως μὴ διέρχονται οὗτοι διὰ τοῦ μεσαίου κλίτους, ἐφ' ὅσον ἤθελον, τυχόν, ὑποχρεωθῆ ἔξ ἀνάγκης τινὸς νὰ ἐξέλθουν τοῦ Ναοῦ, ἀλλὰ νὰ προτιμοῦν τὴν μᾶλλον ἀφανῆ διὰ βασιν καὶ ἐξοδον.

17. Ἡ εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα εἴσοδος καὶ παραμονὴ τῶν λαϊκῶν — πλὴν τῶν ἐχόντων τὴν πρὸς τοῦτο κανονικὴν ἄδειαν — ἀπαγορεύεται ἀπολύτως.

Ἀπολύτως, ἐπίσης, ἀπαγορεύεται ἡ οἰαδήποτε παρενόχλησις τῶν ἱεροουρούντων Κληρικῶν κατὰ τὰς ὄρας τῆς θ. λατρείας, ἐκτὸς ἐξαιρετικῆς ἀνάγκης, μὴ ἐπιδεχομένης ἀναβολῆν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς τούτους τοὺς ἱεροουροῦντας, μὴ δυναμένους ν' ἀπασχολοῦνται μὲ τὴν ἐν τῷ Ναῷ λοιπὴν κίνησιν κλπ.

18. Ἡ ἐν τῷ Ναῷ περιφορὰ δίσκων καὶ οἰαδήποτε ὑπερσιακὴ μετακίνησις ἀπαγορεύεται ἀπολύτως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μικρᾶς Εἰσόδου, κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μεγ. Εἰσόδου, κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, κατὰ τὴν στιγμήν τῆς εὐλογίας τῶν Τιμίων Δώρων (ψαλλομένου τοῦ «Σὲ ὑμνοῦμεν...»), κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ «Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις», κατὰ τὴν παρουσίαν τῶν Ἀρχράτων Μυστηρίων εἰς τὸ «Μετὰ φόβον.....» καὶ εἰς τὸ «Πάντοτε, νῦν καὶ ἀεί...», ὡς καὶ καθ' ὅλας τὰς στιγμὰς τῶν ὑπὸ τοῦ Λειτουργοῦ διδομένων πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα εὐλογιῶν. Καθ' ὅλας ταύτας τὰς περιπτώσεις δέον ὅπως οἱ ὀπωσδήποτε ἐν κινήσει εὐρισκόμενοι ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ὡς καὶ οἱ εἰσερχόμενοι εἰς αὐτόν, ἴστανται ἀκίνητοι, ὅπου εὔρεθῶν.

19. Ἰδιαίτερος ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τῶν Ἱεροφαλτῶν, οἵτινες καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς θ. λατρείας ὀφείλουσιν νὰ ἴστανται εἰς στάσιν εὐλαβοῦς προσοχῆς, ἀποφεύγοντες κινήσεις, χειρονομίας, μορφασμούς, συνομιλίας καὶ πᾶσαν οἰανδήποτε χαλάρωσιν τῆς στάσεώς των, προδίδουσιν ἔλλειψιν εὐλαβοῦς συμμετοχῆς εἰς τὰ τελούμενα. Ὀφείλουσιν οὗτοι νὰ κατέρχονται τῶν στασιδίων των, ὡσάκις τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἱερότης τῆς στιγμῆς, νὰ ὑποκλίνωνται κατὰ τὰς ἐδλογίας τοῦ Ἱερέως καὶ νὰ κλίνουν τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς σχετικὰς ἐκφωνήσεις, νὰ κάμνουν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, καθ' ἃς στιγμὰς ἀπαιτεῖ τοῦτο ἡ καθιερωμένη τάξις. Πρὸ πάσης δὲ ἐνάρξεως τοῦ ἔργου των νὰ προσέρχονται μετὰ σεβασμοῦ καὶ νὰ ἀσπάζονται τὴν χεῖρα τοῦ ἐφημερευόντος Κληρικοῦ (νὰ λαμβάνουν «καιρόν»).

20. Οἱ βοηθοὶ τῶν Ψαλτῶν, τὰ μέλη τοῦ τυχόν, περὶ αὐτοὺς ὑπάρχοντος χοροῦ, οἱ μαθητευόμενοι παῖδες, πάντες οἱ πρὸ τῶν Ἀναλογίων ἰστάμενοι ὀφείλουσιν τὴν ἀτήν, ὡς ἀνωτέρω, νὰ τηροῦν εὐλαβῆ στάσιν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς θ. λατρείας, ὑπ' ἐδθνή τῶν Ἱεροφαλτῶν.

21. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ πάντας τοὺς λοιποὺς ἐν τῷ Ναῷ ὑπηρετοῦντας, ὡς καὶ διὰ τοὺς λαϊκοὺς Ἐπιτρόπους, οἵτινες —ἐπὶ πλέον— πρέπει ν' ἀποφεύγουν τὴν καταμέτρησιν χρημάτων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θ. λατρείας καὶ πάντα οἰονδήποτε θόρυβον δυνάμενον νὰ προκληθῇ ἐκ τῶν κερμάτων κ.λ.π.

22. Ἡ κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικῶς καθιερωμένα ἀνάλογος πρὸς τὰς περιστάσεις διάταξις καὶ διακόσμησις τοῦ Ναοῦ εἶναι ἔργον ἀπάντων τῶν ἐν αὐτῷ ὑπηρετούντων, δυναμένων νὰ χρησιμοποιοῦσιν καὶ τὰς προθύμους ὑπηρεσίας τῶν ἐπιθυμούντων τοῦτο ἐνοριτῶν. Ὑπεύθυνον πάντοτε εἶναι τὸ Πρεσβυτέριον τοῦ Ναοῦ διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ πρόπουσαν τοιαύτην διάταξιν καὶ διακόσμησιν, καθ' ἣν δέον ν' ἀποφεύγεται πᾶν τὸ κοσμικὸν τὸ ἀλλότριον καὶ τὸ ἐξεζητημένον, ὡς καὶ πᾶσα μίμησις ἑτεροδόξων ἢ ἀλλοδαπῶν προτύπων.

Εἰς τὸ προσεχὲς πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν ἐπιβαλλόμεναί τινες ἐνέργειαι διὰ τὴν προσέλκυσιν τοῦ ἐκκλησιάσματος εἰς τοὺς Ναοὺς καὶ διὰ τὴν συνειδητὴν ὑφ' ὀλοκλήρου, εἰ δυνατόν, τῆς Ἐνορίας—αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδεώδες—συμμετοχὴν εἰς τὴν λατρευτικὴν καὶ τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Δὲν φρονῶ πὼς πρέπει ν' ἀφήσω ἀπαρατήρητο κάτι ποὺ δὲν εἶναι κακὸ ἀλλὰ καταπονεῖ ἀδίκως τὸ ἐκκλησίασμα, ποὺ στέκεται καὶ προσεύχεται ὥρες στὸ ποδᾶρι καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτ'. Λέγω στὸ ποδᾶρι, ὄρθιο, γιατί μερικὰ στασίδια καὶ καθίσματα εἶναι νοικιασμένα γιὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἢ τοὺς βαλαντούχους. Αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα. Αὐτὸ τὸ κάτι, ποὺ μποροῦσε νὰ λείψῃ χωρὶς νὰ ζημιωθῇ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τοῦ λαοῦ μας, εἶναι τοῦτο: Ὅταν γίνεται ἡ εἴσοδος τῶν Τιμίων Δώρων, δηλαδὴ κατὰ τὴν Μεγάλην Εἴσοδο, στὸ τέρμα τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου, μετὰ τὴν εὐχὴν «πάντων ἡμῶν μνησθεῖη Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ...» ὅπου τερματίζεται μὲ μέλος στὸ κέντρο τοῦ Ἰεροῦ Ναοῦ καὶ ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου, ὁ Λειτουργὸς σταματᾷ καὶ ἀρχίζει πότε ἀπ' ἐξῶ καὶ πότε ἀπὸ μέσα νὰ διαβάξῃ τὸν κατάλογο τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων ἀπὸ ἀτελευτήτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων! Καὶ δὲν εἶναι ζήτημα δευτερολέπτων, ἀλλ' ἐπιπροσθέτου ὀρθοστασιακῆς τιμωρίας τῶν ἀνενόχων ἐκκλησιαζομένων ἀρκετῆς διάρκειας. Πολλοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, λὲς κι' ἔχουν κάμει μυστικὴ συμφωνία μὲ τοὺς ἐνορίτας των, κουβαλοῦν τὰ συχωροχάρτια στὸ Ναὸ γιὰ νὰ μνημονεύωνται στῆ μέση τῆς Θ. Λειτουργίας ποὺ ἀρχίζει ἢ κόπωσις τῶν πιστῶν λόγῳ τῆς ὀρθοστασίας. Καὶ θυμᾶται κανεὶς τὸ ὀνοματολόγιο στὸ γενικὸ προσκλητήριο τοῦ Στρατοῦ. Ἡ λειτουργικὴ μας Φυλλάδα, ἀδελφέ, δὲν γράφει πουθενὰ πὼς πρέπει νὰ σταματᾷ ὁ Ἱερεὺς καὶ νὰ μνημονεύῃ πλῆθος ὀνομάτων ζώντων καὶ τεθνεώτων ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι σήμερα. Λέγεται «Πάντων ἡμῶν μνησθεῖη Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν». Καὶ εἰσέρχεται ὁ Ἱερεὺς μέσα στὸ Ἅγιον Βῆμα, ἐκτὸς ἂν ὁ τυχὸν χοροστατῶν Ἀρχιερεὺς δεχθῇ τὰ δικά του. «Τῆς Ἀρχιερωσύνης σου μνησθεῖη Κύριος ὁ Θεός...» Καὶ ἔτσι πρέπει, γιατί δὲν νοεῖται Ἐκκλησία χωρὶς Ἐπίσκοπο ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὸν Κύριόν μας ἐδῶ στῆ γῆ. Γίνονται δυὸ κακὰ μὲ τό... προσκλήτηριον ἐκεῖνο τῶν ὀνομάτων. Πρῶτα πρῶτα ζέρεις, πὼς ὑπάρχει καὶ σχετικὴ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος, ποὺ ἀπαγορεύει αὐτὴν τὴν ἀναφορά. Ἐπειτα καὶ κυρίως λειτουργικῶς καὶ τυπικῶς δὲν ὑποχρεώνεσαι νὰ κάμῃς αὐτὸ καὶ νὰ ταλαιπωρῆς τὸν κόσμον χωρὶς νὰ σοῦ φταίῃ σὲ τίποτε καὶ χωρὶς ὁ ἄλλος ποὺ σ' ἔβαλε νὰ φωνάζῃς τὰ ὀνόματα τῶν γονέων, τέκνων ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν αὐτοῦ ὅσα ζοῦνε καὶ ὅσα ἀπῆλθον, νὰ ὠφελῆται ἐπὶ τέλους. Ἀλλὰ καὶ

τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἀναφερόμενα διακριτικῶς στή μέση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ θωπεύουν ἔτσι ἐπίσημα τὴ ματαιοδοξία τῶν ἐνοριτῶν σου ἐκεῖνων, ποὺ μὲ λίγες δεχάρες ποὺ σοῦβαλαν ἀπὸ τὸ βράδυ στὴν παλάμη σὲ ἀνάγκασαν νὰ φέρνεσαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὥστε νὰ τοὺς εὐχαριστήῃς. Καὶ σ' ἐρωτῶ· Θὰ τῶκανες ἂν δὲν σ' ἐπλήρωσαν; Ὅχι ἀσφαλῶς. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ἅς τὰ βάλουμε κι' αὐτὰ στὰ τυχερά. Ὅμως δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ ἐκνευρίζῃς ἐσὺ τὸν ἐνορίτη σου ποὺ σὰν φιλακόλουθος στέκει ἀπ' τὴν πρώτη καμπάνα στὸ Ναό. Προσευχόμενος εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ δὲν δέχεται, δὲν ἀνέχεται τὰ γοῦστα τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, νὰ τὸν βασανίζουν ἄδικα. Πότε τὰ τεριρέμ, πότε κάτι ἀνόητοι πλατυασμοὶ στὰ κηρύγματα, πότε παρεμβολές μὲ κάτι δημοπρασίες καὶ κοινοτικές ἢ δημοκρατικές ἀνακοινώσεις, κοσινιίζουν τὸ ἐκκλησιαστικὸν κι' αὐτὸ βαρυνεῖται, μᾶς ἐγκαταλείπει καὶ δὲν ξαναπατάει στὸν Ἱερὸ Ναὸ παρὰ κάθε μεγάλη γιορτῆ. Ἐπειτα, ἀγαπητέ μου, ὑπάρχει καὶ εὐχὴ καὶ χρόνος καὶ σημεῖον ποὺ θὰ μνημονευθοῦν τὰ ψυχοχάρτια σου. Ὅχι μονάχα στὴν προσκομιδῇ, ποὺ ἔχεις στὴ διάθεσί σου ὅλον τὸν καιρὸ νὰ τὸ κάμῃς κατὰ τὸν ὄρθρο καὶ λίγο πρὶν ἀρχίσῃ ἡ Θ. Λειτουργία στὴν οὐσία της, ἀλλ' ἀμέσως καὶ μετὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν Τιμίων Δώρων. Διαβάξεις. «Καὶ μνήσθητι Κύριε τῶν κεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου (καὶ μνημονεύεις ὧν βούλεσαι τεθνεώτων) καὶ ἀνάπαυσον αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου...». Ἐκεῖ μνημονεύεις τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα καὶ ἰδιαιτέρως τὸν Ἀρχιερέα τοῦ τόπου, καὶ αὐτοὺς ἀκόμη ποὺ «ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν». Μνημονεύεις ἀκόμη πόλεων, χωριῶν, χωρῶν ὑπὸ τῶν πιστῶν κατοικουμένων. Δέεσαι ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσοῦντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων, καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούντων ἐν ταῖς ἀγίαις τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαις, τῶν μεμνημένων τῶν πενήτων κλπ. κλπ. Σ' ἐρωτῶ: Ἐμείνε καὶ κανεὶς ποὺ νὰ μὴ τὸν ἐμνημόνευσε; Ὅχι. Τότε τί στέκεται στὴ μέση τοῦ Ναοῦ μετὰ τὸ «πάντων ἡμῶν μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεός..» καὶ ἀρχίζεις τὴν ἀτελείωτη σειρά τῶν ὀνομάτων «Μαρίας, Μαρίας, Κωνσταντίνου, Χριστοῦ, Ἀγγελικῆς, Μαρίας, Ἀθανασούλας, Γεωργίου, Ἐλεονώρας, Πελοπίδου;...» Θ' ἀπαντήσης: Τὸ ζητᾷ αὐτὸ ὁ κόσμος ἀδελφέ. Τί ζητᾷ δηλαδὴ ὁ κόσμος; Νὰ σὲ πληρώνῃ μὲ ψευτοδεχάρες γιὰ νὰ βασανίζῃς ἐσὺ τοὺς ἄλλους; Νὰ τὸν διαφωτίσης, ἀγαπητέ, τὸν «κόσμο». Εἶσαι πατέρας τοὺς καὶ δάσκαλός τοὺς καὶ πρέπει νὰ τοὺς διαφωτίξῃς καὶ νὰ τοὺς κατατοπίξῃς στὰ ζητήματα τοῦ τυπικοῦ, τῆς οὐσίας καὶ τῆς σωτηρίας. Δὲν θὰ σὲ τραβᾷνε ἀπὸ τὸ ράσο. Δὲν θὰ σὲ διατάσσουν τί πρέπει νὰ κάμῃς. Ἐσὺ θὰ παίρνῃς διαταγὰς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ

Θεοῦ, πού ἀποκαλύπτεται καί σ' αὐτό τὸ σημεῖο μέσα στὴ Λειτουργική σου φυλλάδα. Ὅχι τί θέλει ὁ κόσμος, καί τὰ μικροσυμπεροντάκια σου, ἀλλὰ τί θέλει ὁ Θεός. Μιά Κυριακή ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθῶ ἕνα νεότευκτο Ναὸ τὸν Ἀθηνῶν. Μπήκα μ' ἕναν ἀνώτερο Κληρικὸ Ἱεροκλήρυκα στὸ Ἱερό. Ἐκεῖ εἶδα νὰ ἔχη ὁ προϊστάμενος τοῦ Ναοῦ τοποθετήσῃ, ἢ μᾶλλον, γιὰ νὰ κυριολεκτήσω, σφηνώσει, μπροστά στὸν Ἐσταυρωμένο τῆς Ἀγίας Τραπέζης τὰ καινούργια ἐξαπτέρυγα καί νεκροφάναρα σὲ τρόπο ὥστε νὰ καλύπτεται ἐντελῶς τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου καί νὰ δεσπόζουν αὐτὰ τὰ σύμβολα πού ἠφάνιζαν τὴ μορφή τοῦ Κυρίου. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ἔκαμα ἀδελφική παρατήρησι στὸν Προϊστάμενο τοῦ Ναοῦ, ἀγαθὸν Λευίτη, καί ἐκεῖνος μοῦ ἐδικαιολογήθηκε. «Πάτερ μου μᾶς τὰ ἔκαμαν δωρεὰ καί θέλουν νὰ τὰ βλέπουν...» Ἴδου ἀπάντησις πού λέγει πολλά. «Ὅταν κάθε ἐνορίτης ζητῇ καί ἐπιβάλλῃ τίς δικές του θελήσεις στὸν Ἱ. Ναό, πού, ἐπὶ τέλος εἶναι δημόσιος λατρευτικὸς χώρος, τότε πού θὰ φτάσουμε, ἅγιε ἀδελφέ; «Θέλοντας ὁ βλάχος καί μὴ θέλοντας ὁ ζωγράφος...». Τὴν ξέρεις τὴν παροιμία. Μπορεῖς στὸ σπίτι σου, στὸν κήπο σου, στὴν αὐλή σου, στὰ καθαρῶς ἰδιωτικά σου πράγματα νὰ δεχθῆς ὑποδείξεις καί νὰ ταυτίσῃς τὸ θέλημά σου μὲ τὸ θέλημα τῶν οἰωνόδηποτε ἄλλων. Δικὴ σου δουλειὰ αὐτή. Ὅχι ὅμως στὸν Ἱερό Ναὸ γιατί διέπεται ἀπὸ τὸ δικό του ἱερό Σύνταγμα καί τοὺς νόμους του, στοὺς ὁποίους πρέπει νὰ πειθαρχοῦν Κληρικοὶ καί λαϊκοί. Καί ἂν κρατιώμαστε ἀκόμη, τοῦτο ὀφείλεται στὴν συντηρητικότητα καί τὴν ὀστρακοειδῆ προσκόλλησι στὴν Ἱερή μας Παράδοσι, στὰ Βιβλία τῆς Ὁρθοδοξίας πού εἶπα ἔχει τὸ Σύνταγμα τῆς καί τοὺς νόμους τῆς ἐπάνω ἀπὸ τίς θελήσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι ἔχουμε μιὰ θυμαστὴ ὁμοιομορφία παντοῦ καί ἁρμονία. Ὑπεράνω λοιπὸν μικροσυμπερόντων, εἶπαμε, καί συναισθηματισμῶν ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ τάξις καί πειθαρχία. Δὲν ἔχετε ἰδῆ τί γίνεται στὰ πανηγύρια; Ὁ Ναὸς πού γιορτάζει ἔχει μεταβληθῆ σὲ ἀποκρηάτικη αἴθουσα. Σημαῖες, σημαιούλες, σήματα, χαρτιά πολύχρωμα καί δαντελωτά, διαφημίσεις τῆς γιορτῆς, ὀλόκληρο δάσος ἀπὸ δενδρόκλαρες στὴν πόρτα καί κάτι τέτοια, πού, τέλος πάντων δὲν ἔχουν καμμιά σχέσι καί θέσι στὴν πνευματικὴ λατρεία τῶν ὀρθοδόξων. Ἄν προσθέσῃς μάλιστα καί τίς μεγαφωνικὲς ἐγκαταστάσεις πού σὰν στόματα θηρίων τῆς ζούγκλας φωνάζουν, ὀρῶνται στὰ πεζοδρόμια καί στὶς πλατεῖες, συμπληρώνεται τὸ «πανηγῦρι» γιὰ νὰ μᾶς ἐλεεινολογοῦν οἱ ἐχθροὶ μας. Ὅχι ἀγαπητέ μου, τί ζητεῖ ὁ λαὸς στὰ «κουτουροῦ» καί γιὰ τὴν ἱκανοποίησι κάθε ἰδιοτροπίας. Ὁ λαὸς βρίσκεται στὴν ἀγνοία καί θὰ γίνεται ἐκεῖνο πού πρέπει καί ὄχι αὐτό πού θέλει καί εἶναι ἄτοπο. Δὲν

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Χωρίς τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι τυφλὸς
κι' ἀνήμερος νὰ βρῆ τὸ καλὸ.

Περιπλανώτανε ἡ Ἄγαρ μέσα στὶς ἐρημιές, ὅταν ἀπὸ τὴν ἀβάσταγῃ δίψαν ἐξεψυχοῦσεν τὸ δυστυχισμένο τῆς παιδί, ὁ Ἰσμαήλ. Κι' ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἐδῶ, πὼς ἐξεψυχοῦσε ἀπὸ τὴ δίψα τὸ παιδί, μολοντί βρισκότανε ἐκεῖ κοντὰ ἓνα πηγάδι, ποῦ ὕστερα τὸ εἶπαν «πηγάδι τοῦ ὄρκου», ποῦ μπορούσανε νὰ σβύσουνε ἀπ' αὐτὸ τὴ δίψα τους καὶ ἡ ἴδια καὶ τὸ ταλαίπωρο τὸ παιδί τῆς.

Ἄλλὰ τὸ δροσερὸ αὐτὸ νεράκι, ποῦ ἀνάβρουζε κοντὰ τους, δὲν τῶβλεπεν ἐκεῖνη· κι' ἐχρειάσθηκε νὰ τῆς ἀνοίξῃ, μὲ τὸ φωτισμὸ του, ὁ Θεὸς τὰ μάτια τῆς, γιὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ τὸ ἰδῇ· «Κι' ἀνοίξεν ὁ Θεὸς τὰ μάτια τῆς, καὶ εἶδε τὸ πηγάδι μὲ τὸ δροσερὸ νερὸ (Γεν. κα', 19).

«Ὅχι—ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ θεῖος Χρυσόστομος— γιὰτὶ δὲν τῶβλεπε προτῆτερα· ἀλλὰ ἐπειδὴ, ἂν καὶ εἶχε τὰ μάτια τῆς ἀνοικτά, δὲν τὴν ὠφελοῦσε σὲ τίποτες αὐτό, προτοῦ νὰ τὴν κυττάξῃ ἀπὸ ψηλά ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ καὶ τῆς ἀνοίξε τὰ μάτια τῆς, ὅταν ἠθέλησε νὰ τῆς φανερώσῃ τὴν προστασία Του. Ἄντι νὰ εἰπῇ δηλαδὴ, τῆς τὸ ὑπέδειξε, ἐνῶ δὲν τῶβλεπε· τῆς ἐξύπνησε τὴ
~~~~~
ἀποκλείεται κάτι ὑποδείξεις νὰ εἶναι λογικὲς καὶ συζητήσιμες. Τότε διαφέρει τὸ ζήτημα. Πάντως ὁ λαὸς πρέπει νὰ διαφωτισθῇ γιὰ νὰ μὴ παρεξηγήσῃ καὶ σύ. Ἐσὺ ἔχεις γιὰ σύμβουλό σου ἄσφαλτον τὰ Βιβλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν αἰωνόβιον πράξιν τῆς. Ἄλλὰ δεῖξε πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς συμμορφώσεώς σου στὸ τυπικό...

Καὶ γιὰ τὶς Μυστικὲς εὐχὰς λίγα.

Μὲ ἀγάπῃ Χριστοῦ Χ.

διάνοιά της· τὴν ὠδήγησε νὰ βρῆ τὸν τόπο ποῦ ἀνάβρυζε τὸ νερό». Καὶ πάρα πολὺ ἐπιτυχημένα τὸ ἐξηγεῖ κι' ὁ Προκόπιος· μολονότι ἡ ἐρμηνεία του εἶναι πλατύτερη· «Συμπεραίνομε λοιπόν—λέει—πὼς μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ ἰδοῦμε τὸ ζωντανὸ νερὸ μόνοι μας, ἂν δὲν ἀνοίξῃ προτῆτερα ὁ Θεὸς τὰ μάτια αὐτουνοῦ ποῦ θὰ τὸ ἰδῆ».

Διψοῦμε συχνὰ κι' ἐμεῖς οἱ πανάθλιοι ἁμαρτωλοὶ ποῦ περιπλανώμαστε μέσα στὴν ἐρημιὰ τῆς ζωῆς αὐτῆς. Διψοῦμε κι' ἐμεῖς τὰ ὁλόδροσα νάματα τῆς βοήθειας καὶ τῆς χάριος τοῦ Θεοῦ. Τὸ πηγάδι μὲ τὸ ζωντανὸ νερὸ δὲν βρίσκεται μακριὰ μας. Εἶναι κοντά μας. Μὰ τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη μας, δὲν τὸ βλέπομε. Εἶναι κρυμμένο, καὶ μᾶς ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀμυαλωσύνη μας.

Θεὲ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν! "Ἄνοιξε καὶ τὰ δικά μας τὰ μάτια, ὅπως ἄνοιξες καὶ τῆς "Ἄγαρ· Δός μας τὴ δύναμη καὶ τὸ φωτισμὸ νὰ ἰδοῦμε κι' ἐμεῖς τὸ πηγάδι αὐτό. Νὰ τρέξωμε κοντά του, σὰν τὰ διψασμένα ἐλάφια στὶς πηγές τοῦ νεροῦ· καὶ νὰ πιοῦμε καὶ νὰ ζωογονηθοῦμε κι' ἐμεῖς οἱ δυστυχισμένοι! "Ἀχ! «Ἐδίψασεν ἡ ψυχὴ μου γιὰ τὸ Θεό μου, τὸν ζωντανὸ καὶ τὸν Παντοδύναμο». «Ἐπόθησε κι' ἐλαχτάρησεν ἡ ψυχὴ μου τὰ κρίματα Σου» (Ψαλμ. μα', 2· ρα', 20). Τ' ἅγια νάματά σου εἶναι κοντά μου· μὰ ἐγὼ δὲν τὰ βλέπω· Εἶμαι τυφλός! Κι' ὅπως ὁ τυφλὸς ἐκεῖνος στὴν Ἱεριχώ, Σοῦ φωνάζω κι' ἐγὼ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου— «Γιὲ τοῦ Δαβίδ, ἐλέησέ με».

Μ' ἐρωτᾷς τί θέλω;... «Ν' ἀναβλέψω, Κύριε», (Λουκ. ιη' 39,42). Θεὲ μου, ὑπεράγαθε καὶ πανοικτίρμονα! Νίκησε τὴν πώρωσή μου! γιάτρεψε τὴν τύφλωσή μου! Δός μου καὶ καταξίωσέ με νὰ ἰδῶ κι' ἐγὼ τὴν πηγὴ· νὰ τρέξω· νὰ ποτισθῶ! νὰ ξαναγεννηθῶ! Κοντά Σου βρίσκεται ἡ ζωοπάροχη αὐτὴ πηγὴ· «Σὺ εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς».

Μὰ καὶ τὸ φῶς, Θεὲ μου, ποῦ εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ νὰ ἰδῆ τὴν πηγὴν ὁ τυφλὸς ἄνθρωπος, κι' αὐτὸ ἀπὸ

Σένα πηγάζει· εἶναι κι' αὐτό, Θεέ μου, δῶρο δικό Σου!
«Μὲ τὸ φῶς Σου θὰ ἰδοῦμε φῶς».

Συχνὰ εἶναι ἀθῶος αὐτὸς ποὺ κατηγοροῦμε.

Συχνὰ οἱ ὑπηρέτες ἀποτολμοῦνε χίλια-δυὸ πράγματα, χωρὶς νὰ πάρουνε διόλου εἶδηση, τ' ἀφεντικὰ τους! Κι' ἔτσι, ἢ προπέτειά τους καὶ ἀποκοτιά τους αὐτή, γίνονται συχνὰ ἀφορμὴ γιὰ σκάνδαλα καὶ γιὰ διχόνοιες ἀνάμεσα στοὺς Κυρίους τους!

Ὁ Ἀβραάμ παραπονέθηκε πικρὰ στὸν Βασιλέα Ἀβιμέλεχ γιὰ τὰ πηγάδια τοῦ νεροῦ, ποὺ τὸν στερήσανε. Αὐτὸ ὅμως ἦτανε κατόρθωμα τῶν δούλων τοῦ Ἀβιμέλεχ. Κι' αὐτὸς δὲν εἶχε καμμιά εἶδηση γιὰ τὰ πηγάδια αὐτά.—«Δὲν ξέρω ποιὸς σοῦ τῶκαμε αὐτὸ ποὺ λές· οὔτε κι' ἐσὺ μοῦ τὸ μήνυσες· οὔτε κι' ἐγὼ τᾶκουσα ἄλλη φορά, παρὰ σήμερα μονάχα» (Γεν. κα', 26).

Συχνὰ γίνεται, νὰ μὴ μᾶς ἀδικῇ κάποιος, ποὺ ἐμεῖς τὸν ὑποπτευόμαστε. Καὶ τὸν κατακρίνομε γι' αὐτό· καὶ τὸν κατηγοροῦμε. Κι' ἔτσι, ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτή, συμβαίνει συχνὰ, νὰ γινώμαστε ἄδικοι σ' ἓναν ἄνθρωπο, ποὺ δὲν μᾶς ἔχει φταίξει διόλου· οὔτε καὶ μᾶς ἔχει ἀδικήσει σὲ τίποτε!

Αὐτὸ τὸ ἄδικο μποροῦμε νὰ τ' ἀποφύγωμε, ἂν δὲν ἀνάβωμε εὐκολὰ· κι' ἂν δὲν εἶμαστε βιαστικοὶ στὶς κρίσεις μας, ἀλλὰ προσεκτικοί· κι' ἂν ἐξετάζωμε προτῆτερα προσεκτικὰ κάθε ὑποψία ποὺ μᾶς γεννιέται.

Πρέπει νὰ κοινολογοῦνται ἀμοιβαίως τὰ παράπονα, ποὺ ὑπάρχουνε· καὶ νὰ παρακολουθοῦνε αὐτοί, ποὺ ἔχουνε τὴν ἐξουσία, τοὺς ὑπαλλήλους των.

Ὁ Βασιλεὺς τῶν Γεράρων Ἀβιμέλεχ ἐπιτρέπει στὸν Ἀβραάμ, νὰ κατοικήσῃ εἰρηνικὰ κι' ἀνενόχλητα, σ' ὅποιο μέρος τῆς χώρας του διαλέξῃ—«Νά, μπροστά σου ὅλο μου τὸ Βασίλειο· διάλεξε λοιπὸν ὅποιο τόπο θέλεις, καὶ κατοίκησε σ' αὐτόν» (Γεν. α', 15).

Οἱ δούλοι ὅμως τοῦ Ἀβιμέλεχ δὲν συμφωνοῦνε μὲ τὴν καλὴν αὐτῆ προαίρεση τοῦ Κυρίου τους· κι' ἐνοχλοῦνε τὸν Ἀβραάμ· καὶ τὸν ἀποστεροῦνε ἀπὸ τὸ νερό, πού τοῦ ἦτανε ἀπαραίτητο. Δὲν κάνουμε δηλαδὴ τίποτες ἄλλο μὲ τὰ φερσίματά τους αὐτά, παρὰ νὰ τὸν διώχνουνε—«Τοῦ πῆρανε οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀβιμέλεχ τὰ πηγάδια τοῦ νεροῦ» (Γεν. κα', 25).

Δὲν εἶναι διόλου σπάνιο τὸ φαινόμενο, ἓνα πρᾶγμα πού τὸ θέλει ὁ Προϊστάμενος, ν' ἀντιγνωμοῦνε σ' αὐτὸ οἱ κατώτεροί του. Συχνά, ἀπὸ ζῆλο τάχα καὶ δῆθεν γιὰ τὸ καλό του. Συχνότερα ὅμως, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦνε καὶ γιὰ νὰ κερδίσουνε αὐτοί, ἓνα πρᾶγμα πού τὸ ἐξουσίαζε, καὶ πού μ' εὐχαρίστησέ του τὸ παραχώρησε σὲ κάποιον ἄλλο. Κι' ἔτσι, παρουσιάζεται συχνά ἡ ἀνάγκη, νὰ παρακαλῆ κανεὶς περισσότερο κι' ἀπὸ τὸν πραγματικὸ Κύριο τοὺς ὑπηρετές του.

Ὁ Ἀβραάμ ἀπόδινε λανθασμένα, στὸν ἴδιο τὸν Ἀβιμέλεχ τὸ κακὸ πού τοῦ γινότανε, ὥστόσο ἄκουσε τὴν ἀπολογία του. Καὶ ἡ ἀπολογία τοῦ Ἀβιμέλεχ ἦτανε ἡ σιωπὴ τοῦ Ἀβραάμ. «οὔτε σὺ μοῦ παρήγγειλες, οὔτε κι' ἐγὼ ἤξερα τίποτα». «Δὲν ξέρω ποιὸς σοῦ τῶκανε, αὐτὸ πού εἶπες· οὔτε καὶ τ' ἄκουσα ἄλλη φορὰ, παρὰ μονάχα σήμερα» (Γεν. α', 26).

Πραγματικά, ἂν ὁ Ἀβραάμ τοῦ ἐμνηοῦσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ἀδίκημα πού τοῦ κάνανε, θὰ διορθωνότανε παρευθὺς τὸ πρᾶγμα. Τὰ παράπονά τους οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ τὰ κοινολογοῦνε ἀμέσως ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. Μὲ τὸ νὰ τὰ κοινολογοῦνε, τὰ διορθώνουνε. Μὰ τῆ σιωπῆ τους δὲν κάνουνε τίποτες ἄλλο, παρὰ νὰ τὰ μεγαλῶνουνε καὶ νὰ τὰ κάνουνε νὰ προχωροῦνε. Καὶ δὲν γίνεται μόνον αὐτό· ἀλλὰ καὶ πέφτουνε ἄδικα καὶ παράδικα σὲ λογιῆς λογιῆς ὑποψίες.

Ἀπὸ τ' ἄλλο ὅμως μέρος, ἦτανε ἄραγες ἱκανοποιητικὴ ἡ ἀπολογία τοῦ Ἀβιμέλεχ, μὲ τὸ νὰ εἰπῆ, πὼς δὲν ἤξερε τὴ διαγωγὴ τῶν δούλων του πρὸς τὸν φιλοξε-

νούμενό του, πού τόσοσ ό ἴδιος τόν άγαποῦσε και τόν έτιμοῦσε και τόν περιποιότανε; «Δέν ἤξερα τίποτα»!

Ἐκεῖνος πού ἔχει τήν έξουσία στα χέρια του πρέπει και εἶναι ὑποχρεωμένος νά ξερῆ τοὺς ανθρώπους, πού ἔχει στήν ὑπηρεσία του και τοὺς ὑπαλλήλους του. Εἶναι ἀνάρμοστο τὸ ἐρώτημα—«ποιὸς σοῦ τῶκαμεν αὐτό»; Ἐκεῖνος, πού κυβερνᾷ, πρέπει νά ξερῆ καλά τί γίνεται στήν Ἐπιχράτειά του.

«Δέν τάκουσα ἄλλη φορά, παρά μονάχα σήμερα!» Ἐλαφρῆ και ἀστήρικτη εἶναι και ἡ πρόφαση αὐτή. Ὁ αὐθέντης πρέπει μονάρχος του νά προσέχη και νά ἐπαγρυπνᾷ σ' ὅλα. Μά και νάχη γύρω του πιστοὺς κι' ἀφωσιωμένους παρατηρητὲς κι' ἐπιστάτες, γιὰ νά μαθαίνῃ—ἀπαραίτητα—τί γίνεται και τί συμβαίνει κάθε ἡμέρα. Κι' ἔτσι, πρὶν νά γίνουε, νά τὰ προλαβαίνῃ τὰ κακά· ἢ νά τὰ διορθώνῃ ἀμέσως, ὅταν γίνουε·

**Εὐπέθεια τοῦ Πατέρα πρὸς τὸν Θεὸ
και τοῦ παιδιοῦ στὸν Πατέρα του.**

Τὰ μοσχάρια και τὰ πρόβατα, πού ἐσφάζοντο και ἐκαίοντο ἐπάνω στοὺς βωμούς, δέν ἦταν βέβαια αὐτὸ πού κυρίως ἐζητοῦσε ὁ Θεὸς τῆς Δικαιοσύνης, γιὰ νά ἐξιλεωθῇ και γιὰ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀνθρώπινη φύση, πού τόσο εἶχε ξεπέσει ἔπειτα ἀπὸ τὴν παρακοὴ πού ἐτόλμησε νά κάμῃ. Στις θυσίες και στις προσφορὲς αὐτὲς δέν εὔρισκεν ὁ Θεὸς ἀπόλυτην εὐχαρίστηση· «τὰ ὀλοκαυτώματα δέν θὰ σὲ εὐχαριστήσουνε» (Ψάλμ. ν'. 17) «Δέν ἐζήτησες γιὰ τὴν ἁμαρτία μου ὀλοκαυτώματα» (Ψάλμ. λθ' 10).

Ἄλλο πρόβατο κι' ἄλλο σφάγιο ἦτανε ἐκεῖνο πού ἐπρόκειτο νά σφαγιασθῇ θεληματικὰ του στήν Δεσποτικήν ἱερουργία στήν Ἱερουσαλήμ, ὅταν, μὲ τὴ Θεοφάνεια, θὰ ἐρχότανε, ὁ προσδιωρισμένος καιρός. Τὸ πρόβατο τῆς ἀνήκουστης ἐκείνης θυσίας πού ἔσωσε τὸν κόσμον· και πού ὅλες οἱ θυσίες στοὺς διάφορους καιροὺς, και

πρὸ τοῦ Νόμου καὶ κατόπιν, δὲν ἦσαν παρὰ συμβολισμὸς μονάχα καὶ τύπος καὶ εἰκόνα ἐκείνης. Αὐτὸ τὸ πρόβατο προεσήμανε καὶ αὐτὸ προεἶπε καθαρὰ κι' ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ἐδέχθηκε, μὲ προθυμία, νὰ θυσιασθῇ τὸ μονάκριβο παιδί του ὁ Ἰσαάκ· «Ποῦ εἶναι, Πατέρα μου, τὸ πρόβατο ποῦ θὰ θυσιάσωμε»; τὸν ἐρωτᾷ τὸ παιδί του· κι' αὐτὸς προσημαίνοντας μὲ τὴ θυσία τοῦ παιδιοῦ του, ποῦ στεκότανε μπροστά του, τὴ μεγάλη θυσία τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ποῦ θὰ ἐθυσιαζότανε στὸ πλήρωμα τὸν χρόνου, τοῦ ἀπάντησε· «Ὁ Θεὸς παιδί μου θὰ τὸ βρῇ μόνος του τὸ πρόβατο, ποῦ θὰ θυσιασθῇ».

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ ἠθικὴ χρηστολογία παραχωρεῖ τὴ θέση τῆς στήν ἐκθεση τῆς ἀλληγορικῆς προφανέρωσης καὶ στὴ διατύπωση τῆς ὑπερθαύμαστης καὶ ἀδιαχώρητης στὸν ἀνθρώπινο νοῦ θείας Οἰκονομίας. Κι' ὅμως ἂν τὴν καλοστοχασθοῦμε κι' ἐκείνη κι' ἂν τὴν καλοκυττάξωμε μὲ τὰ πνευματικὰ μας μάτια, βλέπομε κι' ἐκεῖ τὴν ὑπακοή καὶ τὴν εὐπίθεια τοῦ παιδιοῦ στὸ πατρικὸ θέλημα· μὰ καὶ τὴν ἀπόλυτη πίστη καὶ ἀφοσίωση τοῦ Πατέρα πρὸς τὸν πραγματικὸ μας οὐράνιο Πατέρα, ποῦ μ' αὐτὴ φανερώνει, πῶς τίποτε δὲν ἀξίζει στὴ Γῆ περισσότερον ἀπὸ τὴν ὑποταγή μας στὸ θέλημα καὶ στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ.

Κι' ἔτσι, ἂν εἶσαι παιδί, μαθαίνεις καὶ σύ, νὰ προτιμᾷς ἀπὸ καθετὶ ἄλλο, κι' ἀπὸ τὴ ζωὴ σου ἀκόμα, τὸ θέλημα τοῦ πατέρα σου. Κι' ἂν εἶσαι πατέρας, μαθαίνεις πῶς παραπάνω κι' ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ μονάκριβου παιδιοῦ σου, ποῦ εἶναι ἡ μοναδική σου ἐλπίδα καὶ παρηγοριά καὶ τὸ μοναδικὸ στήριγμά σου στὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ σου, πρέπει νὰ προτιμᾷς τὸ πρόσταγμα τοῦ Μεγάλου μας Πατέρα, ποῦ εἶναι ψηλὰ στὸν Οὐρανό· «Πατέρα μας, ποῦ βρίσκεται στους οὐρανοὺς, ἅς γίνῃ τὸ θέλημά Σου» (Μαθθ. στ' 6.)

Πρέπει νά φανερώνωμε τήν εὐγνωμοσύνη μας στό Θεό

Ὁ Θεός ἐφάνέρωσε εὐγνωμοσύνη σ' ἕναν ἄνθρωπο, ἐπειδὴ καθόλου δὲν ἐδυσκολεύθηκε νά προσφέρει τὸ μονάκριβο παιδί του γιὰ θυσία στὸν Πλάστη του.

Καὶ γίνεται λοιπὸν νά μὴν εὐγνωμονῇ ὁλόψυχα ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ Θεό, ποῦ συγκατατέθηκε γιὰ νά σωθῇ τὸ πλᾶσμα του, νά παραδώσῃ σὲ ντροπιασμένο σταυρικὸ θάνατο τὸ μονάκριβο κι' ἀγαπημένο του παιδί, ποῦ εἶναι ἡ Δόξα του καὶ τὸ καμάρι του καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του, καὶ ποῦ γι' αὐτὸ ἐγένηκεν ἄνθρωπος;

Ἐνα τέτοιο πρᾶγμα ποτὲ δὲν πρέπει νὰρχεται στό νοῦ τοῦ κάθε Χριστιανοῦ, χωρὶς νά πλημμυρίζουνε τὰ μάτια του ἀπὸ τὰ δάκρυα: «Τώρα ἐγνώρισα—εἶπεν ὁ Θεός στὸν Ἀβραάμ—ὅτι πραγματικά ἐσὺ φοβᾶσαι τὸ Θεό· καὶ δὲν ἐλογάριασες γιὰ μένα οὔτε καὶ τὸ ἀγαπημένο σου παιδί» (Γεν. κβ'. 12).

Νάτηνα! Τὴν ἔχουμε μπροστά μας ὀλοφάνερη τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο! Δὲν πρέπει λοιπὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄραγες, σὲ κάθε ὥρα καὶ σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς του, νά λέῃ στό Θεό «Ἵψιστε Θεέ μου καὶ Παμβασιλέα μου, τώρα ἐγνώρισα τὸ ἀπροσμέτρητο ἐλεός σου καὶ τὴν ἄπειρη ἀγαθωσύνη Σου, ποῦ μ' αὐτὰ μ' ἐλέησες κι' ἐμένα τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπο· καὶ δὲν ἐλυπήθηκες πρὸς χάριν μου τ' ἀγαπημένο παιδί σου». Τόσο λοιπὸν εὐγνώμονας νά φαίνεται ὁ Πλάστης στὸν Ἀβραάμ, ποῦ ἦτανε πλᾶσμα του; Κι' ἀλλοίμονο μας τόσην ἀχαριστία καὶ τόσην ἀγνωμοσύνη νά δείχνῃ ὁ Χριστιανὸς πρὸς τὸ Δημιουργὸ του καὶ στό Σωτῆρα του;

Ἄλλοίμονον! Τὸ ἕνα, φανερώνει τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸ ἀβυθομέτρητο ὕψος τῆς θείας Ἀγαθότητος. Ἵψος ποῦ δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἄλλο εἶναι τὸ ἔσχατο τῶν ἐσχάτων βάραθρο τῆς ἀνθρώπινης κακίας. Βάραθρο, πῶς βαθὺ ἀπὸ ὅλες τίς ἀβύσσους· καὶ σχεδὸν ἀπίστευτο! Ἐκτός, ἂν εἶναι κανεὶς ἀμυσταγωγῆτος κι'

ἀπληροφόρητος στὸ μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, ποὺ ἔσωσε τὸν κόσμον μας. Κι' οὔτε Χριστιανὸς εἶναι κι' οὔτε κι' ἀξίζει νὰ λογαριάζεται ἀνάμεσα σ' αὐτούς, ποὺ καταξιοθώθηκαν νὰ λέγωνται Χριστιανοί.

Ὁ λαὸς εἶναι ἀξιοσέβαστος.

Ὁ λαὸς ἐνὸς Κράτους καὶ μιᾶς ὁλόκληρης ἐπαρχίας καὶ πόλης εἶναι ἓνα πρᾶγμα πάρα πολὺ ἀξιοσέβαστο, ὅταν εἶναι ἐνωμένος. Ἔτσι τὸ λόγιασε κι' ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ἐζήτησε τόπο ἀπὸ τοὺς Χετταίους γιὰ νὰ θάψῃ κάποιον ἀγαπημένο του νεκρὸ· τῆ γυναῖκά του δηλαδὴ τῆ Σάρρα, ποὺ εἶχε πεθάνει. Κι' ὅταν λοιπὸν εἶδε τὴν προθυμίαν τους γι' αὐτό, σηκώθηκεν ὄρθιος, κι' ὅπως διηγεῖται ἡ Γραφή, ἐχαιρέτησε προσκυνηματικὰ καὶ μὲ σεβασμὸ τὸν εἰδωλολατρικὸν αὐτὸ λαόν.

Καὶ πραγματικὰ ὁ λαὸς εἶναι, ἀτός του, ἀξιοσέβαστος. Κι' ὄχι μονάχα στὶς Δημοκρατίες, ὅπως ἦταν ὁ Ἀθηναϊκὸς δῆμος στὴν ἀρχαιότητα· ἀλλὰ καὶ στὰ ἀριστοκρατικὰ πολιτεύματα, ὅπως ἦταν ὁ λαὸς τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Μὰ κι' ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχουνε Μοναρχίες καὶ Βασιλεῖες, οἱ Βασιλεῖδες καὶ οἱ Μονάρχες, ἐνῶ αὐτοὶ κρατοῦνε στὰ χέρια τους τὴν ἀπόλυτην ἐξουσίαν κι' ἐνῶ ὑψώνονται στὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς κυριαρχίας, φροντίζουνε κι' αὐτοὶ νὰ τὸν περιποιῶνται καὶ νὰ τὸν τιμοῦνε τὸ λαόν.

Τὸ κεφάλι χρεωστᾷ πάντα νὰ τιμᾷ τὰ διάφορα μέλη, καθὼς κι' ὁλόκληρο τὸ σῶμα, ἕως τὸ τελευταῖον τοῦ ὄργανου, γιὰτὶ μονάχα μ' αὐτὸ τὸν τρόπο συγκρατιέται καὶ στηρίζεται καὶ ζωογονιέται καὶ δυναμώνει καὶ προφυλάγεται. Οἱ Ἄγγλοι μεταχειρίζονται γιὰ τὸ λαὸν στὴ γλῶσσα τους μιὰ προσωνυμία ποὺ εἶναι χαρακτηριστικώτατη καὶ δείχνει ὅλο τὸ μεγαλεῖο τοῦ λαοῦ· «ὁ Βασιλεῖς Λαός».

Αὐτὸς ποὺ πρωτοεῖπε «φωνὴ Λαοῦ, φωνὴ Θεοῦ», ἔδειξε μ' αὐτό, πῶς ὁ λαὸς εἶναι ἓνα πρᾶγμα Θεῖο· Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀξίζει καὶ νὰ τὸν τιμοῦμε καὶ νὰ τὸν σεβώμαστε.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Στὸ κατῶφλι τοῦ φθινοπώρου

ἘΝΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤῆΣ ΣΚΙΑΘΟ
ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤῆΣ
Ἡ ΠΑΝΑΓΙΑ Ἡ ΚΟΥΝΙΣΤΡΑ ΚΑΙ Ἡ ΑΔΕΛΦΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤῆ

Ἦρες ψυχικῆς περισυλλογῆς

Ἡ ἐποχὴ τῆς ψυχικῆς περισυλλογῆς. Παραμονὲς Φθινοπώρου. Ὁ Σεπτέμβριος ἔρχεται πάντοτε νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ, ὅτι μπροστὰ στὸ δρόμο τῆς ζωῆς μας ὑψώνεται ἓνα καινούργιο κατῶφλι. Ἀνεβασμένοι στὸ κατῶφλι αὐτὸ ἀγκαλιάζουμε τὴν φύσι πού ἀναδίνει τὸ ἄρωμα του καλοκαιριοῦ καὶ χαίρομαστε τὴ δημιουργίαν, πού μᾶς φέρνει μὲ τὴν ὁμορφίαν της κοντὰ στὸν θεῖο δημιουργό της. Ἡ σκέψις καὶ ἡ ψυχὴ μας βαπτίζονται μέσα σὲ μιὰ κολυμπήθρα ἀναμνήσεων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναδύονται περισσότερον ἐξαύλωμένες. Βάκτρα τῆς ζωῆς οἱ ἀναμνήσεις δημιουργοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν συγκινήσεων καὶ τῶν βαθύτερων παλμῶν. Ἐνα λεπτὸ ἄρωμα γεμίζει μεθυστικὰ τὶς αἰσθήσεις μας καθὼς ἀπὸ τὸ κατῶφλι τῆς φθινοπωρινῆς ζωῆς ἀγκαλιάζουμε τὸ καθετί. Εἶναι τὸ ἄρωμα τῆς λεπτῆς καὶ εὐγενικῆς γαζίας μαζί μὲ τὸ ἄρωμα τοῦ βασιλικοῦ, πού εἶναι φυτευμένος στὶς γλάστρες τῶν παραθυριῶν. Ἀπὸ τὸ ἄρωμα αὐτοῦ τοῦ ταπεινοῦ βασιλικοῦ προβάλλει ἡ σκιὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, πού ἔχει ἀνυψωθῆ τὴν ἐποχὴ αὐτὴν ἀπὸ μιὰ εὐλαβῆ βυζαντινὴ αὐτοκράτειρα τὴν ἁγίαν Ἐλένη, καὶ πού ἔχει εὐρεθῆ ἀνάμεσα σὲ πεταγμένα βασιλικά ἐξαγιασμένα στὴν ταπεινότητα τους, ἀπὸ τὴν ἀγιότητα τοῦ ξύλου πού ἐδέχθηκε τὸ ἄχραντο σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Στὴν ἀνάμνησί μας τὴν ἐποχὴ τῆς ψυχικῆς περισυλλογῆς ἔρχεται τώρα μιὰ ἐπίσκεψις μας σ' ἓνα νησάκι τῶν Σποράδων, τὴν Σκιάθο. Ἐπίσκεψις ἐκδρομικὴ ἀλλὰ καὶ ἓνα προσκύνημα σ' ἓνα τόπο πού ἀναδίνει ἓνα λεπτὸ θρησκευτικὸ ἄρωμα καὶ ζωντανεῖει δύο ἀσκητικὰς μορφὰς πού ἔχουν συνδεθῆ τόσο στενὰ μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ γραφικοῦ νησιοῦ καὶ μὲ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴ γενικώτερα. Οἱ δύο Ἀλέξανδροι τῆς Σκιάθου μας κρατοῦν σὲ στάσι εὐλαβικὴν. Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Μωραϊτίδης. Ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ ἡ λαϊκὴ Τσῶρτσιλ, πού ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Σκιάθο ἐζήτησε καὶ ἐπισκέφθηκε τὸ σπίτι τοῦ συγγραφέως τῆς «Φόνισσας». Ἐνα σπίτι ἀπλὸ καὶ ταπεινὸ πού πλανᾶται στὸ πέρασμα τῶν χρόνων ἢ σκιὰ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἀσκητικὴν μορφήν τριγυρισμένη ἀπὸ τὶς σκιὰς τῶν δύο ἀγαπημένων γυναικῶν ἀδελφῶν του.

Στὴν εὐλαβικὴ μας ἐπίσκεψι στὸ σπίτι τοῦ μεγάλου Ἑλληνοσ ζωγράφου τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν μᾶς μίλησε ἡ ἀγαπημένη ἀδελφὴ του ἡ Κυρατσουῖλα. Μᾶς ἔδειξε τὸ εἰκονοστάσι καὶ τὸ γραφεῖο τοῦ ἀδελφοῦ της. Στεγνωμένο τὸ μελάνι καθὼς τὸ εἶχε ἀφήσει στὸ μελανοδοχεῖο τὴν τελευταία ἡμέρα τῆς ἐργασίας του τῆς δημιουργικῆς καὶ ἀθικτοσ ὁ κονδυλοφόρος μὲ τὸν ὁποῖον ἔγραφε. Ἐνας τόμος μὲ ἔργα τοῦ ἄγγλου δραματοῦργοῦ, τοῦ Σαίξπηρ, ποῦ τὸν ἀγαποῦσε ἰδιαιτέρως, γιὰτὶ μέσα στὴν ποιητικὴ του πνοὴ καὶ δημιουργία ἔβλεπε καὶ τὸν ἄνθρωπο μὲ μιὰ πίστι πρὸς τὰ θεῖα. Ἡ Κυρατσουῖλα, ἡ ἀγαπημένη ἀδελφὴ τοῦ Παπαδιαμάντη, ἀφοῦ μᾶς προσέφερε πλούσιο πνευματικὸ γεῦμα μὲ τὰ ὅσα μᾶς εἶπε γιὰ τὴν ζωὴ, τὴ ψυχὴ καὶ τὴν ἐργασία τὴν πνευματικὴ τοῦ ἀδελφοῦ της, ἐστάθηκε πρόθυμη νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ καὶ στὸ σπίτι τοῦ ἐξαδέλφου, τοῦ Ἀλεξάνδρου Μωραϊτίδη. Ἀνεβαίναμε ἓνα ἀνηφορικὸ δρόμο πότε ἀγκαλιάζοντας μὲ τὰ μάτια μας τὸ μικρὸ λιμάνι τῆς Σκιάθου καὶ πότε ἀκούοντας μὲ εὐλαβικὴ προσοχὴ ὅσα μᾶς ἔλεγε ἡ εὐγενικὴ ξεναγός μας γιὰ τὴν ἀγάπη ποῦ εἶχαν μεταξύ τους οἱ δύο μεγάλες συγγενικὲς ἀσκητικὲς μορφὲς τοῦ νησιοῦ καὶ γιὰ τὴν πίστι τους πρὸς τὰ θεῖα. Καὶ ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Μωραϊτίδης εἶχαν μορφώσει τὴν ζωὴ τους κάτω ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις μιᾶς μοναστικῆς ἐκκλησίας. Ὁ πρῶτος ἐθαύμαζε τοὺς κληρικοὺς μας καί, καθὼς μᾶς ἔλεγε ἀνηφορίζοντας πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Μωραϊτίδη ἡ κυρὰ ἀδελφὴ τοῦ Παπαδιαμάντη, ὅτὰ 1872 εἶχε ἀποτραβηχθῆ στὸ Ἅγιο Ὀρος γιὰ νὰ καλογερέψῃ. Ἡ γνωριμία ὅμως ἐκ τοῦ πλησίον τῆς μοναχικῆς ζωῆς τοῦ ἔδωκε πολλοὺς δισταγμοὺς. Ὁ Μωραϊτίδης ἀκλόνητος στὸν βαθύτερο ἐσωτερικὸ τοῦ κόσμου κατῶρθωσε, ἔστω καὶ στὸ ἠλιόγευμα τῆς ζωῆς του, λίγο πρὶν πεθάνῃ νὰ φορέσῃ τὰ ράσα. Γι' αὐτὸν ἡ καθιέρωσις του ἦταν ἓνα πανηγῦρι ψυχικὸ, συγκλονιστικώτερο καὶ ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς χαρᾶς, ποῦ ἀναβρῦζουν ἀπ' τὴν καρδιὰ τοῦ ξενητεμένου, ὅταν πατάῃ πάλιν στὴν τὴν ἀποβάθρα τοῦ νησιοῦ του. Δὲν εἶναι πλέον ὁ Διδάσκαλος Ἀλέξανδρος, ὁ πολυάσχολος μὲ τὰς μερίμνας τοῦ κόσμου, ἔλεγε σ' ἓνα γράμμα του. Εἶναι ὁ μοναχὸς Ἀνδρόνικος.

*

Ἐτσι καθὼς ἀνηφορίζοντας ἐπλησιάζαμε πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Μωραϊτίδη μᾶς ἐσταμάτησε ἀπότομα ὁ ἤχος μιᾶς καμπάνας. Ἡ Κυρατσουῖλα ἐσταυροκοπήθηκε .

— Ἄς εἶναι εὐλογημένο τὸ ὄνομά της, ψιθύρισε.

Καὶ μᾶς ἐπληροφόρησε κατόπι.

— Εἶναι τὰ γενέθλια τῆς Θεοτόκου αὔριο. Ἀναστένανε μὲ πόνο κατόπι ἡ ἀδελφὴ τοῦ ποιητοῦ τοῦ « Ὀνειρο στὸ Κῦμα ». Τέτοιες θεο-

μητορικές γιορτές ἔψελναν καὶ οἱ δύο Ἀλέξανδροι. Οἱ κάτοικοι τῆς Σκιάθου παρακολουθοῦσαν μὲ συγκίνησι τὶς λειτουργίες, στὶς ὁποῖες ἔψελναν καὶ οἱ δύο ὁμώνυμοι ἑξάδελφοι. Ὁ Παπαδιαμάντης ἔψαλλε ἀπὸ μνήμης ὀλόκληρους τοὺς Κανόνες τῶν θεομητορικῶν ἑορτῶν, τὰ ἰδιόμελα καὶ τὰ δοξαστικά αὐτῶν. Καὶ ὅσοι εἶχαν γνωρίσει τὸν Παπαδιαμάντη στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἐργαζότανε ὡς μεταφραστὴς στὴν «Ἀκρόπολη» τοῦ Βλάση Γαβριηλίδη, θὰ ἐνθυμοῦνται ὅτι πολλές φορές ὁ κυρ-Ἀλέξανδρος, καθήμενος στὴν Δεξαμενὴ κατὰ τὶς μεσημβρινές ὥρες μόνος καὶ μακριὰ τῶν λοιπῶν θαμῶνων τοῦ κέντρου αὐτοῦ, ἐψιθύριζε διαρκῶς τὰ κοντάκια τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, πού τὰ ἐγνώριζε ἀπὸ στήθους ὅλα σχεδόν. Ὑμνογράφος ἦταν καὶ ὁ ἴδιος ὁ Παπαδιαμάντης καθὼς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης. Ἐμπνεόταν ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὁ πρῶτος, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἦταν συστηματικώτερα ὑμνογράφος, μὲ ἔμπνευσεις ἀπὸ τὸν χλοερὸ λειμῶνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως. Εἰς ἓνα προσκλητήριο ὑποδοχῆς ὁ Μωραϊτίδης καλεῖ τὰ φυσικὰ ὄντα μὲ τὸ ἐνθουσιαστικὸ σάλπισμά του:

«Δέξασθε τὰ ἄλλα καὶ οἱ δρυμοὶ οἱ τῆς Κουνίστρας ἀρωμάτων ἐν ἔμπνοαῖς, λαλιαῖς πτηνῶν τε ...τὴν λάμψασαν ἐν πεύκη τὴν Εἰκονίστριαν».

Μπροστὰ στοῦ κατῶφλι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ποιητοῦ, καθὼς ἀναλογιζόμεθα μὲ συγκίνησιν τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν πίστιν πρὸς τὴν θρησκεία τοῦ Σκιαθίτου ὑμνογράφου, τὸν ὁποῖον ἀγκαλιάζουμε στὴν σκέψι μας μὲ τὴν μορφή τὴν ἀσκητικὴ τοῦ Παπαδιαμάντη, αἰσθανόμεθα τὸ φθινοπωρινὸ σούρουπο νὰ ἀπλώνεται σὰν χάδι γύρω μας. Τὸ πέλαγος ἀπλώνεται πέρα ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Σκιάθου καὶ ἡ ψυχικὴ περισυλλογὴ πού ἀπλώνει ἡ ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ φθινοπώρου γίνεται ἓνας ὀλόκληρος κόσμος, πού τὸν ζοῦμε σὰν ἓνα ὄραμα καὶ σὰν μία ψυχικὴ ἀνάτασι.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

«Ἡ Γέννησις σου, Θεοτόκε, χαρὰν ἐμήνυσε πάση τῇ οἰκουμένῃ· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· καὶ λύσας τὴν κατάραν, ἔδωκε τὴν εὐλογίαν· καὶ καταργήσας τὸν θάνατον, ἔδωρήσατο ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον».

(Ἀπολυτίκιον εἰς τὸ Γενέθλιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου).

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Πῶς ἡ ἐγκαρτέρηση καὶ ἡ ὑπομονὴ τοῦ Παύλου τοῦ
«Ἀπλοῦ» ἐλυγίσανε τὴν γνώμη τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου.

Ὁ Κρόνιος, ὁ μαθητὴς τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου, ἀνιστορᾷ γιὰ τὸν Παῦλο, πού ἀπὸ τὴν παιδιάτικην ἀφέλειάν του καὶ τὴν ὑπερβολικὴν του καλωσύνην ὠνομάσθηκεν Ἀπλός, πῶς ἦταν ἕνας χωρικός γεωργός, πού εἶχεν μίαν γυναῖκα πολὺ ὁμορφην, ἀλλὰ κακόγνωμη καὶ πολὺ ἐπιπόλαιη. Μίαν ἡμέρα λοιπὸν γυρίζοντας ἀπὸ τὴν δουλειά του στὰ χωράφια του, τὴ βρῆκε μαζί με κάποιον ἄλλον ἀντὶς νὰ θυμώσῃ καὶ νὰ παραφερθῇ, τοὺς εἶπε — Μὴν ταράζεσθε ἐγὼ θὰ φύγω, καὶ σεῖς νὰ ζήσετε ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, με τιμιότητα καὶ μονιασμένοι.

Ἐφυγε λοιπὸν κι' ἐπῆγε στὸ μακάριο Ἀντώνιο καὶ τοῦ κτύπησε τὴν πόρτα τῆς σπηλιάς πού ἔμεινε. Ἐξεπρόβαλε λοιπὸν ὁ μέγας ἐκεῖνος ἅγιος καὶ τοῦ εἶπε — Τί ζητᾷς; Καὶ ὁ Παῦλος τοῦ ἀπήντησε—Θέλω νὰ γίνω μοναχός. — Κι' ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθηκε — Σ' αὐτὴν τὴν ἡλικία, καὶ ἐξηντάρης πλέον πού εἶσαι, δὲν μπορεῖς νὰ γίνῃς μοναχός. Μόνο πῆγαινε σὲ κανένα χωριό. Κι' ἐργατικὸς ὅπως εἶσαι, νὰ δουλεύῃς, ὅπως ἔμαθες καὶ ἔκανες ὡς τώρα, καὶ νὰ δοξάζῃς τὸ Θεό. Γιατί ἐδῶ πού θέλεις νὰ μείνῃς, δὲν τὸ μπορεῖς· γιατί δὲν θὰ βαστάξῃς στὶς κακοπάθειες τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐρημιᾶς. Κι' ἐκεῖνος τᾶπάντησε—Νὰ ξέρῃς, γέροντά μου, πῶς ὁ,τι με προστάξῃς θὰ τὸ κάμω πρόθυμα· καὶ τοῦ εἶπε ὁ μέγας Ἀντώνιος — Σοῦ εἶπα πῶς εἶσαι γέρος πλέον καὶ περασμένος στὰ χρόνια, καὶ πῶς δὲν μπορεῖς νὰ βαστάξῃς τὴν σκληρὴ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ. Φύγε τὸ λοιπὸν κι' ἂν θέλῃς κι' ἐπιμένῃς νὰ γίνῃς μοναχός, πῆγαινε νὰ βρῆς κανένα κοινόβιο, πού σ' αὐτὰ μένουσιν πολλοὶ ἀδελφοί· κι' αὐτοὶ θὰ μποροῦν, σὲ ὥρα ἀνάγκης νὰ σε βοηθήσουνε καὶ νὰ συντρέχουνε στὴν ἀσθένειάν σου. Ἐγὼ ἐδῶ μένω ὀλόμονος. Καὶ τρώω ψωμί, μόνο κάθε πέντε ἡμέρες. Κι' αὐτό, χωρὶς νὰ χορταίνω, καὶ πεινασμένος πάντα. Μὲ τέτοια λόγια, προσπαθοῦσε ν' ἀπομακρύνῃ τὸν Παῦλο. Ἐκεῖνος ὁμως ἐπέμενε· καὶ δὲν ὑποχωροῦσε, καὶ γι' αὐτὸ ξαναμπῆκε στὴν σπηλιά του κι' ἔκλεισε τὴν πόρτα τῆς. Ἐκανε δὲ τρεῖς ἡμέρες, πού ἐξ αἰτίας του δὲν βγῆκε καθόλου. Κι' ἐκεῖνος εἶχε καθῆσει κοντὰ στὴν πόρτα καὶ περίμενε

ἐκεῖ. Τὴν τέταρτην λοιπὸν ἡμέραν ἀναγκάστηκε ὁ ἅγιος νὰ ἀνοίξη καὶ νὰ βγῆ ἔξω γιὰ κάποια του χρεῖα· κί ὅταν τὸν εἶδε, τοῦ εἶπε· — Πήγαινε στὴν εὐχή τοῦ Θεοῦ, γέροντά μου, καὶ μὴ μὲ στενοχωρᾶς. Σοῦ εἶπα, πὼς δὲν μπορεῖς νὰ μείνης ἐδῶ. Κί ὁ Παῦλος τοῦ ἀποκρίθηκε—Πουθενὰ ἄλλοῦ δὲν θὰ πάω, πατέρα μου, παρὰ θὰ μείνω ἐδῶ κί ἄς πεθάνω.

Τὸν ἐκύτταξε λοιπὸν προσεκτικὰ ὁ ἅγιος καὶ εἶδε, πὼς δὲν βαστοῦσε τίποτα μαζί του· οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, οὔτε κί ὅ,τι δῆποτε ἄλλο· κί ἐλογάριασε, πὼς μ' αὐτὴν, εἶναι τώρα τέσσαρες ἡμέρες, πού μένει ὀλονήστικος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα του. Κί ἐπειδὴ φοβήθηκεν μήπως πεθάνη κί ἔχη τὸ κρίμα στὴν ψυχὴν του, γιὰ τὸ τοῦδειξε ἀσπλαγχνία, τὸν ἔμπασε στὴν σπηλιά του. Ἐβρεξε λοιπὸν ξερόφυλλα ἀπὸ φοῦντες φοινικόδενδρων καὶ τοῦ τῆς ἔδωκε, λέγοντάς του— Πάρε τα· καὶ πλέξε μιὰ σειρά, ὅπως θὰ βλέπης νὰ κάνω κί ἐγώ. Τὰ πῆρε λοιπὸν ὁ γέροντας, κί ὡς τὰπομεσῆμερο, ἔπλεξε μὲ κόπο μεγάλο δεκαπέντε ὀργιές.

Ὅταν ὁμως εἶδεν ὁ Ἅγιος τὸ πλέξιμό του, δὲν τοῦ ἄρεσε· κί ὄρθιος κοντά του τοῦ εἶπε.—Δὲν τῶπλεξες καλά. Γι' αὐτὸ, νὰ τὸ ξεπλέξης καὶ νὰ τὸ ξανακάμης, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἄκρη. Τοῦ τὸ διέταξε δὲ αὐτό, ἐνῶ καὶ γέρος ἦτανε καὶ θεονήστικος τέσσαρες ἡμέρες, γιὰ τὸ ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονὴν του. Κί αὐτὸς τὸ ξανάπλεξε, μὲ πολὺ μεγαλύτερη δυσκολία· γιὰ τὰ φύλλα τῆς φοινικιάς ἦτανε σακισμένα καὶ ζαρωμένα ἀπὸ τὸ πρῶτο πλέξιμο.

Ὅταν λοιπὸν εἶδεν ὁ Ἅγιος, πὼς δὲν ἔβαρυγνώμηνεν ὁ γέροντας, οὔτε καὶ γόγγυσε καθόλου καὶ πὼς δὲν ἐφάνερωσε οὔτε καὶ παραμικρότερο στραβομουτσούνισμα γι' αὐτό, ἔκανυύχηκε καὶ τὸν ἐσυμπάθησε· κί ὅταν ἐβασίλεψε πλέον ὁ Ἅγιος τοῦ εἶπε· — Θέλεις, γέροντά μου, νὰ φᾶμε λίγο ψωμί; Καὶ τ' ἀπάντησεν ὁ Παῦλος· — Ὅ,τι εἶναι τῆς ἀρεσκείας τοῦ Ἀββᾶ μου, τὸ θέλω κί ἐγώ. Κί αὐτὸς ὁ λόγος, ἐλύγισε σὲ μεγαλύτερην ἀκόμη συμπάθεια τὸν Ἅγιο. Μὰ καὶ τὸ ὅτι, μόλις τοῦ εἶπε γιὰ φαγί, δὲν ἔδειξε καμμιὰ σπουδὴ, ἀλλὰ τὸν ἀφήκε στὴν διάθεση του, τὸν εὐχαρίστησε πολὺ.

Τοῦ εἶπε λοιπὸν ὁ Ἅγιος· —Ἐτοίμασε τὸ τραπέζι· κί αὐτὸς ὑπάκουσε πρόθυμα. Ἐπῆγε κατόπιν ὁ Ἅγιος κί ἔφερε τέσσερα μεγάλα παξιμάδια, πού ἐζύγιζαν ὡς πενήντα δράμια τὸ καθένα. Καὶ γιὰ μὲν τὸν ἑαυτό του ἔβρεξε στὸ νερὸ τὸ ἕνα· καὶ τ' ἄλλα τρία τὰβαλε μπροστὰ στὸν Παῦλο. Ὑστερα ἄρχισε νὰ λέη ψαλ-

μούς που ήξερε· και τους εἶπε δώδεκα φορές· κι' άλλες δώδεκα εὐλόγησε και τὸ τραπέζι, γιὰ νὰ δοκιμάση και σ' αὐτὸ τὸν Παῦλο.

Ὅταν λοιπὸν ἐτελείωσαν οἱ προσευχές, καθήσανε γιὰ νὰ φᾶνε. Και εἶχε πλέον βραδυάσει καλά. Ἔφαγε λοιπὸν ὁ Ἅγιος τὸ παξιμάδι του και δὲν ἄγγιζε τ' ἄλλα. Ὁ Γέροντας ὁμως ἔτρωγεν ἀργά· και εἶχεν ἀκόμη τὸ παξιμάδι που πρωτόπιασε. Τὸν ἐπερίμενε λοιπὸν ὁ Ἅγιος, ὡσότου νὰ τὸ τελειώση. Και σὰν τῶφαγεν ὄλο, τοῦ εἶπε· —Πᾶρε κι' ἄλλο παξιμάδι, γέροντά μου. Και ὁ Παῦλος τ' ἀποκρίθηκε. —Ἄν πάρης ἐσύ, Πατέρα μου, θὰ πάρω κι' ἐγώ. —Μὰ ἐμένα με φθάνει - τοῦ εἶπε - γιὰτι ἐγὼ εἶμαι Μοναχός. —Ἐ! τότε φθάνει και σὲ μένα, ἀποκρίθηκεν ὁ Παῦλος· γιὰτι κι' ἐγὼ Μοναχός θέλω νὰ γίνω.

Σηκωθήκανε λοιπὸν ἀπὸ τὸ τραπέζι· κι' ὁ Ἅγιος εἶπε πάλι δώδεκα ψαλμούς και τὸ εὐλόγησε δώδεκα φορές. Και μαζί του, προσευχότατε κι' ὁ Παῦλος. Κατόπιν ἐκοιμηθήκανε· και τὰ μεσάνυχτα ξυπνήσανε κι' ἐψάλανε ὡς τὴν Αὐγή, που ἐξημέρωσε καλά.

Ὅταν λοιπὸν εἶδεν ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος, πὼς ὁ Γέροντας τὸν ἀκολούθησε σ' ὄλα με μεγάλη προθυμία, τοῦ εἶπε· — Σκέψου τώρα καλά· κι' ἂν μπορῆς νὰ βαστάξης στὴν καθημερινὴν αὐτὴ ζωὴ, μείνε μαζί μου. Και τ' ἀπάντησεν ὁ Παῦλος. — Ὅ,τι μουδεῖξες κι' ὅ,τι με πρόσταξες ὡς τώρα, τῶκαμα, ὅπως μοῦ τὸ πρόσταξες. Κι' ἂν ἔχης και τίποτε, ἄλλο, πρόσταξέ με, και θὰ τὸ κάνω παρευθύς.

Ἄφοῦ λοιπὸν τὸν ἐδοκίμασε πολὺ και στὸ καθετί, κι' ἐγνώρισε πλέον πὼς ἔχει ψυχὴ τέλεια και πὼς εἶναι σ' ὄλα του πρόθυμος και ἀπλοϊκός και σωστός, τοῦφτιαξε, ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μῆνες και με τὴ συνέργεια τῆς θείας Χάρης, ἓνα κελλί· τέσσερα χιλιάμετρα μακρύτερα ἀπὸ τὴ σπηλιά του· και τοῦ εἶπε· —Ἰδού, που ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ σὲ βοήθησε, κι' ἔγινες πλέον Μοναχός. Μείνε λοιπὸν στὸ ἐξῆς στὸ κελλί σου ὀλομόναχος· γιὰ νὰ δοκιμάσης, ἔτσι, και τὴν πείραξη τῶν Δαιμόνων. Ἐμεινε λοιπὸν ἀπὸ τότε κατὰμονος ὁ Παῦλος· και σ' ἓνα χρόνο, καταξιώθηκε νὰ γιαιτρεύη ἀρρώστειες, και νὰ ξορκίζη και ν' ἀποδιώχνη τοὺς Δαίμονες· και με τὴν σκληρὴν ἄσκησή του ἔφθασε σὲ ἀκρότατην ἀρετή.

Λόγια μέσα στὸ Γεροντικὸ

1. Ἐνας Γέροντας ἔλεγε· Πρέπει νὰ μοιάζωμε με τὶς καμῆλες. Κι' ὅπως ἐκείνες σηκώνουνε τὸ φορτίο, κι' ἀκολουθώντας ἡ μία

τὴν ἄλλη βαδίζουμε, μὲ ἀσφάλεια, μέσα στὴν ἔρημο· ἔτσι κι' ἐμεῖς πρέπει νὰ σηκώνουμε στὴ ράχη μας τὶς ἁμαρτίες μας· καὶ νὰκολουθοῦμε πιστὰ αὐτούς, πού ξέρουμε νὰ μᾶς ὀδηγοῦνε μέσα στὴν ἔρημο τῆς ζωῆς, πρὸς τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ.

2. Ἕνας ἀδελφὸς ρώτησε τὸν Ἀββᾶ Ποιμένα καὶ τοῦ εἶπε. Τὸ σῶμα μου, Ἀββᾶ μου, ἐμαράζωσε κι' ἐξασθένησε· κι' ὅμως τὰ πάθη μου δὲν ἐξασθενήσανε κι' αὐτά. Καὶ τ' ἀποκρίθηκεν ὁ Γέροντας. Τὰ πάθη μας μοιάζουνε μὲ κάποιες ρίζες ἀγκαθωτῆς καὶ πολὺκλωνες. Κι' ὅπως ἓνας πού θέλει νὰ τὶς ξερριζώσῃ αὐτές, δὲν τὸ κάνει εὐκολα, ἀλλὰ πρέπει νὰ κοπιᾶσῃ καὶ νὰ αἱματώσουνε τὰ χέρια του, ἔτσι κι' ἐκεῖνος πού θέλει νὰ ξερριζώσῃ ἀπὸ τὴν καρδιά του τὰ πάθη,

πρέπει νὰ κοπιᾶσῃ καὶ νὰ ἰδροκοπήσῃ πολὺ· καὶ νὰ τὴν κἀνῃ νὰ αἱματώσῃ.

3. Ἔλεγε ἡ μακαρία Συγκλητική. Σ' αὐτούς πού ἀκολουθοῦνε τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, ὅλα στὴν ἀρχὴ τοὺς φαίνονται δύσκολα καὶ στενοχωριοῦνται. Κατόπιν ὅμως, ἀνείπωτη γίνεται ἡ χαρὰ τους. Γιατί, ὅπως ἐκεῖνοι πού ζητοῦνε ν' ἀνάψουνε φωτιὰ στὴν ἀρχὴ καπνίζονται καὶ δακρῦζουνε τὰ μάτια τους, ὕστερα ὅμως ἐπιτυχαί-

νουν αὐτὸ πού θέλουν· ἔτσι γίνεται καὶ μ' ἐμᾶς, ὅταν θελήσωμε ν' ἀνάψῃ μέσα μας ἡ θεῖα φωτιὰ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ Θεό. Καὶ στὴν ἀρχὴ τὸ κάνουμε αὐτὸ μὲ κόπο. Γιατί λέγει ὁ Κύριος· «ἦλθα γιὰ νὰ βάλω στὸν κόσμον φωτιὰ· καὶ θάθελα νάχη πλέον ἀνάψει»· μερικοὶ ὅμως, ἀπὸ ἀμέλειά τους, τὸν μὲν καπινὸ, βάζοντας λίγο κόπο, τὸν ἀνέχονται· τὴν φωτιὰ ὅμως δὲν τὴν ἀνάβουν· ἐπειδὴ σύντομα τὴν παραμελοῦνε καὶ δὲν μακροθυμοῦνε, οὔτε κι' ἐπιμένουν ἕως τὸ τέλος.

4. Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ἔλεγε· Ποτέ μας δὲν πρέπει, ἀδελφοί μου, ν' ἀποφεύγουμε τὸν κόπο, καὶ ν' ἀψηφᾶμε τὸν κίνδυνον τοῦ ἐχθροῦ· γιατί βρῖσκει ἔτσι καιρὸ καὶ κρυφογλυστρᾶ πλάϊ μας κι' αἰχμαλωτίζει τοὺς λογισμοὺς μας. Κι' ὅπως ἓνα μισογκρεμισμένο ἐρημόσπιτο πού βρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν πολιτεία, γίνεται τόπος πού

μαζεύονται όλες οι ακαθαρσίες και οι βρωμιές, παρόμοια και η όκηρη κι' ανάμελη ψυχή γίνεται κατοικητήριο κάθε πάθους.

5. Ένας φίλος μωρός και ανόητος μοιάζει, όπως έλεγεν ο Άββας Ίσαάκ, μ' ένα χρηματοκιβώτιο που είναι άδειο και μās είναι σε μιά μας ανάγκη, άχρηστο. Η φίλια όμως και η συναστροφή μας μ' ένα φρόνιμο και συνετό φίλο, είναι σαν μιά δροσοπηγή, που μās ξεδιψά και μās εύφραίνει. Οι κακοί φίλοι είναι για τήν ψυχή μας άφανισμός. Και καλύτερό μας είναι να μένωμε μαζί με θηρία, παρά με ανθρώπους κακόγνωμους και αδιάντροπους. Κάλλιο του είναι να κλεισθῆ κανείς μέσα σ' ένα γυναικωνίτη και να γνέθῃ ρόκα, παρά να κάνῃ συντροφιά με άνθρωπο φιλόνικο και άσυλλόγιστο και ύβριστή. Και προτιμώτερο είναι νάχῃς πλάϊ σου ένα γουρούνι, παρά έναν άνθρωπο λαίμαργο και κοιλιόδουλο· γιατί είναι καλύτερο τὸ χοιροστάσι ἀπὸ ένα στόμα άχόρταγο και παμφάγο. Καλύτερα να κάθῃσαι μαζί με λουβιασμένους, παρά με ανθρώπους ψωροπερήφανους. Κι' έλεγεν ακόμα, πώς για κάθε πράγμα πρέπει να νομίζῃ κανείς τὸν εαυτό του, πώς έχει κάποιαν έλλειψη και να ρωτᾷ κι' άλλους και να μαθαίνῃ· κι' αν τὸ κάνῃ σε κάθε του περίσταση, θά βρεθῆ στο τέλος, πώς ἦτανε ένας σοφός.

Διδαχή τοῦ αγίου Έφραίμ πρὸς τοὺς ὑποψηφίους για ἱερωσύνη.

Άδελφέ, αν αποφάσισες να ἱερωθῆς, τὸ πρώτο που πρέπει να βάλῃς στο νοῦ σου είναι, ὅτι ἔφυγες πλέον ἀπὸ τῆ ζωὴν αὐτή, και να θαρρῆς τὸν κόσμο γύρω σου και τις ὁμορφιές του σαν ένα σκηνικό που ἄλλαξε κι' άχρηστεύθηκε. Γιατί αν δὲν τὸ κάμῃς, κι' αν δὲν ἀποκτήσης αὐτὸ τὸ συναίσθημα, δὲν θά μπορέσης να νικήσης τὰ πάθη σου, και τις κοσμικὲς ἐπιθυμίες, που παρασέρνουν τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀπώλεια. Γιατί είναι ἀλάθευτο τὸ στόμα που μās εἶπε: «ὅποιος θέλει νάρθῃ ἀπὸ πίσω μου, ἄς ἀπαρνηθῆ τὸ εαυτό του, κι' ἄς σηκώσῃ τὸ σταυρό του κι' ἄς μ' ἀκολουθῆσῃ. Και ὅποιος θέλει νάβρῃ τὴν ψυχή του, πρέπει πρώτα να τῆ χάσῃ· κι' ἐκεῖνος που θά τῆ χάσῃ για τὴν ἀγάπη μου, θά τὴν βρῆ».

Πρέπει λοιπὸν να ξέρῃς, πὸς ἡ μοῖρα τοῦ καθενὸς που συντάσσεται με τὸν Κύριο, είναι οι πειρασμοί, και ὁ κόπος και ὁ μόχθος, και οι θλίψεις, και ἡ γύμνια, και οι στενοχώριες και ἡ ἔξου-

θένωση, κι' όλα τὰ τέτοια. Γιατί σ' αὐτὰ δοκιμάζεται ἡ ὑπομονή τοῦ ἀνθρώπου, καί σ' αὐτὰ φανερώνεται ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸ Θεό. Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ ἀφοσιώνεται καὶ δίνει ὅλη του τὴν καρδιά στοῦ ποίμνιο ποὺ τοῦδωσεν ὁ Θεός, ὅλα τοῦτα τὰ ὑπερ-νικᾷ. Γιατί ὁ Θεὸς ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ζητᾷ, εἶναι νᾶχῶμε ἀγνή καὶ τέλεια πρόθεση· κι' αὐτὸς κατόπιν μᾶς δίνει δύναμη, καὶ μᾶς χαρίζει τὴ νίκη, γιατί εἶναι γραμμένο «πὼς ὑπερασπίζεται ὅλους, ποὺ ἔχουνε τὴν ἐλπίδα τους σ' Αὐτόν».

Πρέπει λοιπὸν νὰ τὰ ξέρης αὐτὰ ἀπὸ πρωτῆτερα, μήπως ἀφοῦ ἱερωθῆς καὶ σοῦ λάξη τυχὸν τίποτα τέτοιο, μετανοήσης καὶ εἰ-πήης· Δὲν τῶξερα πὼς θὰ μοῦ συμβοῦνε τέτοια πράγματα. Γι' αὐτὸ

πρέπει νᾶσαι προετοιμασμένος καὶ νὰ τάχης ὅλα καλοσκεφθῆ προηγουμένως. Γιατί τὸ νὰ σκάψη κανεὶς τὸ θεμέλιο ἐνὸς σπιτιοῦ ποὺ θέλει νὰ κτίσῃ, δὲν εἶναι καὶ τόσοσ μεγάλος κόπος· τὸ δύσκολο εἶναι, νὰ τελειώσῃ τὴν οἰκοδομή· γιατί ὅσο ἀνεβαίνει κι' ὅσο ψηλώνει, τόσο καὶ περισσότερες δυσκολίες παρουσιάζει· καὶ κοπιάζει κανεὶς πολὺ, ὡς ποὺ νὰ τὴ φέρῃ σὲ τέλος. Ἄκουσε καὶ τὴ φωνὴ τοῦ Σωτῆρα μας, τί λέει γι' αὐτό· «Ποιὸς ἀπὸ σᾶς θέλει νὰ κτίσῃ

ἓνα σπίτι, καὶ δὲν κάθεται πρῶτα νὰ λογαριάσῃ καλά, πόσα χρήματα θὰ πᾶνε γιὰ νὰ τελέσῃ, κι' ἂν ἔχῃ τὴ δύναμη νὰ τὰ βγάλῃ πέρα; Γιατί ἀλλοιώτικα, ἂν βάλῃ θεμέλιο, καὶ κατόπιν τὸ παρατήσῃ στὴ μέση, ὁ καθένας ποὺ θὰ τὸ βλέπῃ θὰ τὸν περιγεῖλῃ καὶ θὰ λήῃ· αὐτὸς ἄρχισε νὰ χτίζει, κῦστερα τὰ παράτησε σύξυλα».

Ὁ πόλεμος, ἀδελφέ μου, στοὺς στρατιῶτες βασιτᾶ λίγο καιρό. Τοῦ ἱερωμένου ὅμως δὲ σταματᾷ ποτέ, ὡσότου νᾶβγῃ ἡ ψυχὴ του. Γι' αὐτὸ πρέπει, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, νὰ καταπισθῆς τὴ δουλειά σου, μὲ σοβαρότητα καὶ μὲ ὑπομονὴ καὶ μὲ συναίσθηση μεγάλη. Γιατί ἓνας ποὺ βάζει στοῦ νοῦ του νὰ σφάξῃ λιοντάρι, πρέπει νὰ τὸ ἐπιχειρήσῃ μὲ σιγουριά καὶ μὲ ἀσφάλεια· ἀλλοιώτικα θὰ τοῦ σπάσῃ τὰ κόκκαλά του, σὰν νᾶναι κανένα πήλινο δοχεῖο. Κι' ἂν πέσῃς μέσα στὴ θάλασσα καὶ σοῦ κοπῆ ἀπὸ τὴ τρομάρα ἢ καρδιά σου, δὲν θὰ ξαναβγῆς πλέον στὴ στερηά, παρὰ θὰ βουλιάξῃς σὰν πέτρα στοῦ βυθό.

Μὴν πῆς λοιπὸν τώρα ποὺ εἶσαι ἀκόμη στὰ πρόθυρα, θὰ τὰ βγάλῃς πέρα κι' αὔριο, ὅταν θὰ ἱερωθῆς, νὰ μὴ τὰ καταφέρῃς. Γιατί πρέπει νὰ ξέρης, πὼς τὰ λόγια μας τὴν ὥρα ποὺ βγαίνουνε ἀπὸ τὰ χεῖλη μας, τὰ παίρνουν ἐπάνω στὰ φτερά τους οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, ποὺ μᾶς παραστέκουνε καὶ τ' ἀκοῦνε ὅλα. Πρόσεξε λοιπὸν πολὺ, γιατί κανένας δὲν σὲ βιάζει, παρὰ μόνος σου τάπο-φασίζεις, καὶ δὲν πρέπει νὰ βγῆς ψεύτης στὴν ὑπόσχεση ποὺ

ἔδωκες στοῦ Θεοῦ· γιατί «ἀφανίζει ὄσους ξεστομίσουνε φέμματα».
 Ἄν βάλῃς καλὴ ἀρχή, θάναι καλὸ καὶ τὸ τέλος· καὶ θάχῃς καὶ καλὰ
 γηρατιά· καὶ θάσαι σὰν ἓνα ἄστρο λαμπερό, ποὺ φωτίζει καὶ καθ-
 οδηγᾷ στοῦ δρόμο τοῦ Κυρίου· βάλε λοιπὸν καλὸ θεμέλιο, καὶ θάνεβῃ
 τὸ ἔργο σου ψηλά. Τὸ χωράφι ἅμα τὸ σπείρης νωρὶς καὶ τὸ βοτα-
 νίσῃς ἀπὸ τὰγκάθια, δὲν μπορεῖ παρὰ θὰ σοῦ δώσῃ καρπὸ.

Ἄν ὅμως ἀποφασίσῃς νὰ ἱερωθῇς, ἐνῶ ἡ καρδιά σου εἶναι δεμέ-
 νη μὲ τὶς ματαιότητες τοῦ κόσμου, φυλάξου πολὺ ἀπὸ τὸ δαίμονα
 τῆς ματαιοδοξίας, μήπως τυχὸν σὲ παρασύρῃ καὶ σὲ καταστρέψῃ.
 Ὅχι μονάχα δὲν εἶναι ντροπὴ ν' ἀφοσιωθῇς ὀλόφυχα στοῦ Θεοῦ,
 νὰ ὑποταγῇς στοῦ θέλημά του, καὶ νὰ κάνῃς τὸ καλὸ, ὅπου κι' ὅπως
 μπορεῖς, παρὰ καὶ δόξα καὶ τιμὴ σου μεγάλη. Ἡ μικρὴ στενοχώρια
 ποὺ μπορεῖ νὰ δοκιμάσῃς γιὰ τὸ Χριστό, δὲν εἶναι τίποτε ἀπολύτως
 μπροστὰ στὴν αἰώνια ζωὴ ποὺ
 θὰ σοῦ χαρίσῃ! Τί λέω; σὰν ἓνας
 ἄνθρωπος ποὺ δίνει μιὰ δραχμὴ
 καὶ παίρνει γιὰ ἀντάλλαγμα ἓνα
 ὀλόκληρο θησαυρό, ἔτσι εἶναι καὶ
 ἡ στενοχώρια ποὺ δοκιμάζει ὁ
 ἱερωμένος, μπροστὰ στὴ δόξα καὶ
 τὴ χαρὰ ποὺ θὰ ἀπολαύσῃ στὸν
 οὐρανὸ.

Κι' ὅποιος καὶ νάναι ὁ προῖ-
 στάμενός σου, νὰ σκύβῃς πάντα,
 μὲ ταπεινότητα κι' ἀνεπαίσχυντα,
 στοῦ λόγῳ του· καὶ μὲ προθυμία
 νὰ κάνῃς ὅ,τι σοῦ ὀρίζει γιὰ
 νάχῃ ἀνάπαυση ἢ ψυχὴ σου· κι'
 ἄκουσε τὴν ἱστορία ποὺ θὰ σοῦ
 εἰπῶ. «Δυὸ ἀθλητὲς ἐμπήκανε

σ' ἓνα στάδιο, γιὰ νὰ παλαίψουνε μ' ἄλλους ἀντίπαλούς
 τους. Ὁ ἓνας λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς εἶχε μιὰ λαμπερὴ καὶ
 χρυσοκέντητη φορεσιά, κι' ὁ ἄλλος ἦτανε ντυμένος ὅλως διό-
 λου φτωχικά. Καὶ οἱ δυὸ τους ὅμως ἐβγάλανε τὰ ρούχα
 ποὺ φοροῦσανε καὶ μπήκανε μέσα στοῦ στάδιο γυμνοί. Τὶ
 λὲς λοιπὸν; αὐτὸς ποὺ φοροῦσε τὴ λαμπρὴ φορεσιά, αὐτὴ θὰ
 παρουσιάσῃ τὴν ὥρα ποὺ πάλευε, γιὰ νὰ νικήσῃ τὸν ἀντίπαλό του;
 ἢ τὴν παρατᾷ ὀλότεια, ἐπειδὴ σὲ τίποτε δὲν θὰ τοῦ ἐχρησίμευε
 καὶ θάχῃ τὸ νοῦ του νὰ νικήσῃ τὸν ἀντίπαλό του, μὲ τὴν τέχνη του
 καὶ μὲ τὸ γερό του κορμί;» Ἔτσι λοιπὸν καὶ σύ· νὰ μὴ σκέπτεσαι
 αὐτὴ ποὺ ἄφησες· γιατί ὅποιος ἱερώνεται, γδύνεται τὸν παλαιὸν
 ἄνθρωπο καὶ φορεῖ τὸ νέο· καὶ νάσαι ταπεινόφρονas· καὶ νὰ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

ΑΓΓΑΙΟΣ

Ἐζησε τὸν καιρὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ περιουσίου λαοῦ καὶ στάθηκεν ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἦταν ἐπὶ κεφαλῆς κατὰ τὸν γυρισμὸ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆ Βαβυλώνα καὶ τὴν ἐπανεγκατάστασί του στὴν Πάτρια γῆ, ὅπου πρωτοστάτησε καὶ γιὰ τὸ ξαναχτίσιμο τοῦ Ναοῦ. Οἱ προφήτεῖς του ἐκτείνονται σὲ δύο κεφάλαια.

«Ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα καὶ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῶ καὶ ἐνδοξαστήσομαι, εἶπε Κύριος». (α' 8). Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ εἶχε ἐγκατασταθῆ ἤδη στὴν ἀφανισμένη γῆ του καὶ πρόχειρα εἶχε φτιάξει ὁ,τι χρειαζόταν γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴ ζωὴ του. Ἀνάμεσα σ' αὐτά, ἦταν καὶ τὰ φτωχά, μικρὰ σπίτια. Στὶς λιτές, λοιπόν, καὶ στοιχειώδεις αὐτὲς συνθήκες, ὁ προφήτης, διερμηνεύοντας τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἐντέλλεται στὸν λαὸ νὰ προσθέσῃ μιὰ φαινομενικὴ πολυτέλεια: τὸ ξαναχτίσιμο τοῦ Ναοῦ. Διότι δὲν ἐπρόκειτο γιὰ κάτι τὸ περιττό, ἀλλὰ ἀπεναντίας γιὰ μιὰ

μὴν καυχίεσαι γιὰ τὴν κοσμικὴ σου γνώση καὶ σοφία, γιὰτὶ «ἡ σοφία τοῦ κόσμου, εἶναι μαρῖα μπροστὰ στὸ Θεό»· κι' ἄλλου πάλι μᾶς λέει: «αὐτὸς ποῦ θέλει νὰ γίνῃ σοφός, πρέπει νὰ γίνῃ πρῶτα μαρῶς, γιὰ νὰ γίνῃ σοφός».

Ἐέχασε λοιπὸν ὅλως διόλου τὴν πρώτη σου ζωὴ, γιὰ νὰ μπόρῃς ἔτσι νὰ ζητήσῃς μὲ παρηρησία ἀπὸ τὸ Θεό, νὰ σοῦ συγχωρέσῃ τὰ πρῶτά σου ἁμαρτήματα. Κι' ὅπως καθαρίζεις τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ σου ἀπὸ τὰ σκουπίδια καὶ τὸ τζάκι σου ἀπὸ τὶς στάχτες, παρόμοια νὰ καθαρίζῃς καὶ τὴν καρδιά σου ἀπὸ τὶς κοσμικὲς ἐπιθυμίες. Κι' ὅταν βλέπῃς τὴν φωτιὰ ν' ἀνάβῃ, νὰ θυμᾶσαι τὴν ἄλληλ ἐκείνη αἰώνια φωτιὰ, ποῦ θὰ καταφάγῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

Κι' ἂν τύχῃ νὰ κουράζῃσαι πολὺ, σκέψου ἐκείνους ποῦ βρίσκονται στὴν ἐξορία, ἢ δουλεύουνε στὰ μεταλλεῖα ἢ τυραννιοῦνται σὲ πικρὴ καὶ σκληρὴ σκλαβιά· καὶ νὰ εἶσαι πάντα σου πρόθυμος νὰ ὑπομένῃς γιὰ τὸ Χριστὸ κάθε κόπο, καὶ νὰ ὑπηρετῇς τοὺς ἀδελφούς σου μὲ ταπεινοφροσύνη. Κι' αὐτὸς ποῦ ἀνυψώνει ἀπὸ κατὰ-χαμα ψηλὰ τὸ φτωχό, καὶ σηκώνει ἀπὸ τὴν κοπριά τὸν ἀναγκημένο θὰ καταξιώθῃ δόξα, ποῦ προορίζει γιὰ τοὺς πράους καὶ γιὰ τοὺς ταπεινοὺς. Γιατὶ «εἶναι ἐχθρὸς στοὺς περήφανους καὶ δίνει τὴ χάρι τὸν στοὺς ταπεινοὺς».

Ἀπόδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ἀπὸ τῆς πιὸ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις, πού χρειάζονται. Ὁ Ναὸς αὐτὸς ἦταν πιὸ χρήσιμος γιὰ τὸ περιούσιο ἔθνος ἀπ' ὅ,τι καὶ τὰ ὑποτυπώδη σπίτια, πού εἶχαν ἐτοιμασθῆ ὅπως-ὅπως. Ἄν τὰ σπίτια αὐτὰ θὰ προφύλαγαν τὰ σώματα ἀπὸ τὸν ἥλιο, τὴ βροχὴ καὶ τὸν ἄνεμο, ὁ Ναὸς θὰ προφύλαγε τὴς ψυχὰς ἀπὸ μεγαλυτέρους ἐχθρούς. Θὰ τῆς διατηροῦσε καὶ θὰ τῆς αὔξαινε τὴν πίστι. Θὰ τῆς συνέδεε περισσότερο μὲ τὸν Θεό. Θὰ γινόταν κέντρο ζωοποιοῦ ἀκτινοβολίας τοῦ θεοῦ νόμου. Δὲν ἦταν, λοιπόν, μιὰ πολυτέλεια, πού θὰ μπορούσε νὰ μείνη γιὰ τὸ ἀπώτερο μέλλον, ἀλλὰ ἓνα πρᾶγμα ἀπὸ τὰ πρῶτα, πού ἔπρεπε νὰ σκεφθῆ ὁ λαός.

Κι' ἂν ὁ Ναὸς ἐκεῖνος, πού ἦταν ἀτελής στὸ νήμά του καὶ δὲν εἶχε παρὰ θυσίαις ζώων νὰ ἐπιδείξη καὶ λειψὴ διδασκαλία νὰ προσφέρῃ, ἦταν τόσο ἀπαραίτητος, πόσο πιὸ ἀπαραίτητος εἶναι ὁ χριστιανικὸς Ναὸς σὲ κάθε οἰκισμῷ, ὁ Ναὸς ἔπου τελεῖται ἀναίμακτα ἢ θυσία τοῦ Ἄμνοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπου παρέχεται ἄφθονα ἢ χάρις μέσῳ τῶν μυστηρίων κι' ὅπου ἢ ἀπλετη ἀλήθεια τῆς Καινῆς Διαθήκης διαχέεται στὴς ψυχὰς!

Κάθε χριστιανικὸς ναὸς εἶναι τὸ πιὸ πολῦτιμο καὶ τὸ πιὸ ἀναγκαῖο οἰκοδόμημα, πού ὑπάρχει σ' ἓνα χωριὸ ἢ σὲ μιὰ πόλι. Διότι ἐκεῖ μέσα κυρίως ἀναγεννῶνται οἱ ψυχὰς, τρέφονται μὲ τὸν οὐράνιο σῖτο, ποτίζονται μὲ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς, ἐνώνονται μὲ τὸν Θεό, ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ἐγκολπώνονται τὴν ἀγάπη, ἐξασφαλίζουν τὴν ἀφθαρσία. Ὁ Ναὸς εἶναι τὸ ἱατρεῖο τῶν ἁμαρτωλῶν, ἢ παλαιότερα τῶν ἀγωνιζομένων γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ, τὸ σχολεῖο τῆς θείας σοφίας καὶ τὸ μαιευτήριον, ὅπου ἔρχονται στὸ φῶς οἱ «καινοὶ ἄνθρωποι».

«Ἄνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἐστὶν ἔρημος, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου καὶ ἡ γῆ ὑποστελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς· καὶ ἐπάξω ρομφαίαν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον καὶ ἐπὶ τὸ ἔλαιον καὶ ὅσα ἐκφέρει ἡ γῆ καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πόνους τῶν χειρῶν αὐτῶν» (α' 9,10, 11). Ὁ λαὸς δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ τὴν ἀναγκαιότητα αὐτή.

Ἔτσι, ἡ παιδαγωγοῦσα πρόνοια τοῦ Θεοῦ τὸν ὠδήγησε στὴ συναίσθησι αὐτῆς τῆς ἀναγκαιότητος μὲ μιὰ συνοδεία, μ' ἓνα λιμό. Ἡ στέρσις τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν ὑπέμνησε τὴν προϋπάρχουσα στέρσι τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ, δηλαδὴ τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ψυχῶν μὲ τὸν Κύριο.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει, μὲ ἀνάλογο τρόπο ὑπομνήσεως ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, σὲ ὄσους λαοὺς τὸν λησμονοῦν κι' ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴ λατρεία του ἢ ἀπλῶς τὴν παραμελοῦν, ἐπιδιδόμενοι στὴν ἐξέυρεσι τῶν πρὸς τὸ ὑλικὸ ζῆν. Ὁ κλῆρος πρέπει νὰ κἀνῃ αὐτὴ τὴν

υπόμνησι ἔγκαιρα, πρὶν χρειασθῆ νὰ ἐπέμβῃ ὁ Θεὸς μὲ τὰ σκληρὰ μέσα, πού ἓνα τους ἀναφέρει ἐδῶ ὁ προφήτης.

«Καὶ εἶπεν Ἄγγαῖος ἄγγελος Κυρίου ἐν ἀγγέλοις Κυρίου τῷ λαῷ» (α' 13). Ἄγγελος, δηλαδή ἀπεσταλμένος, κομιστῆς ἐντολῶν ἀποκαλεῖται ὁ προφήτης. Τὸ ἴδιο ἐπίθετο ταιριάζει σὲ ὅλη τὴ διδασκουσα Ἐκκλησία, στοὺς ἐπισκόπους καὶ στοὺς ἱερεῖς, πού κηρύττουν τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, κομίζοντας στὶς ψυχές τὶς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ, τὶς ἀλήθειες τῆς πίστεως. Ἄγγελοι, ὁμως, βλέπουμε ἐδῶ νὰ ἀποκαλοῦνται κι' ὅλοι οἱ πιστοί. Ὁ προφήτης Ἄγγαῖος ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, μιλά ὄχι σὲ ἀπλούς δέκτες καὶ παραλήπτες, ἀλλὰ σὲ ἀγγέλους. Καὶ οἱ συνάγγελοι του αὐτοί, στοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται, εἶναι ὅλο τὸ πιστὸ ἀκροατήριον, ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν διαιρεῖται, λοιπόν, κατὰ ἀπόλυτον τρόπον, σὲ ἓνα τμῆμα ἐνεργητικόν, — τὸ διδάσκον — καὶ σ' ἓνα τμῆμα παθητικόν, — τὸ διδασκόμενον. Ἀπὸ μιὰ ἀποψη πολὺ οὐσιώδη, πού τὴν ὑπαινίττεται ὠραῖα ἐδῶ τὸ θεῖο κείμενον, ποιμένες καὶ λαὸς εἶναι σύγχρονα διδάσκοντες, ἄγγελοι, ἀπεσταλμένοι, κομισταὶ τοῦ ἁνωθεν φωτός. Διότι κι' ὁ λαὸς, πού κατηχεῖται κι' ἀκροᾶται τὸ κήρυγμα, ἔχει ἐπίσης τὴν ἀποστολὴν νὰ διασκορπίζῃ τὸ φῶς πού ἔλαβε. Ποῦ; Γύρω του. Κάθε χριστιανός, ἀκόμη κι' ὁ πιὸ ἀπλός, ἔχει χρέος νὰ μεταδώσῃ τὸν λόγο τῆς ζωῆς στὸ περιβάλλον του, στὸν στενὸ κύκλον του, σ' αὐτοὺς πού δὲν τὸν ἔχουν.

Ὅταν, λοιπόν, ὁ ποιμὴν κηρύσσει τὸν λόγο, πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του, ὅτι τὸν ἀπευθύνει ὄχι σὲ ἀπλὰ ταμεῖα αὐτοῦ τοῦ λόγου, πού θὰ τὸν διακρατήσουν καὶ θὰ τὸν διαφυλάξουν, ἀλλὰ καὶ σὲ φερέφωνα τοῦ Θεοῦ, σὲ ψυχές πού θὰ τὸν μεταδώσουν παρὰ πέρα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὅλη μαθήτρια τοῦ Χριστοῦ κι' ὅλη μετὰ δότρια τοῦ Πνεύματός του.

«Καὶ ἐξῆγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα... τῶν καταλοιπῶν παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ εἰσήλθον καὶ ἐποίουν ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου παντοκράτορος» (α' 14). Ὁ ἱερεὺς ποθεῖ φλογερὰ νὰ δῆ τὸ ποίμνιόν του νὰ ἐργάζεται τὶς σωτήριες ἐντολές τοῦ Χριστοῦ, νὰ κινῆται καὶ νὰ δρᾷ σὰν ἓνας σφριγηλός, γεμᾶτος ζωὴ ὀργανισμός. Καὶ κάνει ὅ,τι τοῦ περνᾷ ἀπὸ τὸ χέρι γιὰ νὰ προκαλέσῃ αὐτὴ τὴν ὑπέροχην κινήτοποίησιν. Ὡστόσο, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾷ, ὅτι ἡ ἄθητήριος δύναμις δὲν εἶναι οἱ δικές του προσπάθειες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, πού βγάζει τὶς καρδιές ἀπὸ τὴν παραλυσίαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὶς οἰστρολατεῖ πρὸς τὴν σωτηρία. Αὐτὸ τὸ ζωοποιὸ Πνεῦμα ὁ ποιμὴν ἐπιζητεῖ νὰ διοχετεύσῃ στὶς καρδιές, ξέροντας καλά, ὅτι ὁ ἴδιος, σὰν ἄνθρωπος, δὲν ἔχει οὔτε τὴν παραμικρὴ βοήθεια νὰ προσφέρῃ ἀπὸ

μόνος του. Μόνο ὁ Θεὸς σώζει, μόνο ὁ Θεὸς ἀνασταίνει τὶς ψυχὲς ἀπὸ τὸ σκοτάδι καὶ τὸν λήθαργο τῆς ἁμαρτίας. Οἱ ἐργάτες του εἶναι ἀπλῶς ἐργαλεῖα, ποὺ χρησιμοποιοεῖ γι' αὐτὴ τὴν ἀναστήλωση, γι' αὐτὴ τὴν ἔγερσι.

«Τίς ἐξ ὑμῶν, ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἐμ-προσθεν; Καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;» (β' 3). Τὸ παρελθὸν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ παρορμήσεως ἀναγεννητικῆς γιὰ τὸ παρόν. Ὁ Χριστιανισμὸς τῆς χθὲς εἶναι γεμᾶτος διδάγματα καὶ φωτεινὲς ὑπαγορεύσεις, ποὺ ἀπευθύνονται στὴ γενεὰ μας, καλῶντάς τὴν νὰ συνεχίσῃ ἐπάξια τὴ μεγάλη παράδοσι τῆς Ὁρθοδοξίας. Γι' αὐτὴ τὴ συνέχεια εἶναι ἀπαραίτητη ἡ γνῶσις τῆς ἀλλοτινῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας κι' ἡ ἀντλησις ἀπὸ τὰ περασμένα. Οἱ ἐργάτες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ μαθητεύουν μὲ δίψα κι' ἀπληστία στὸ σχολεῖο τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν γνώσεων, ποὺ εἶναι ὠραεῖς ὑπομνήσεις καὶ θεοὶ κεντρισμοὶ γιὰ τὴ δημιουργία νέων ἡμερῶν δόξης στὴν Ἐκκλησία.

Καὶ σήμερα, μὲ τὴ φτώχεια καὶ τὴν ὑποτυπώδη στάθμη τοῦ Χριστιανισμοῦ μας, ὁ Θεὸς μᾶς ἐρωτᾷ μὲ τὸν προφήτη: "Ὅσοι ἀπὸ σᾶς ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας τὴ δόξα ποὺ στόλιζε ἄλλοτε τὴν Ἐκκλησία μου, συγκρίνετέ τὴ μὲ τὴν τωρινὴ κατάστασι καὶ βγάλετε τὰ συμπεράσματά σας, ἀτενίστε τὸ χρέος σας.

«Ποιεῖτε· διότι μεθ' ὑμῶν ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος ὁ παντοκράτωρ» (β' 4). Ποιὸ εἶναι τὸ χρέος σας; Νὰ φτιάχνετε, νὰ γίνεστε δημιουργοί, νὰ οἰκοδομήσετε τὴν Ἐκκλησία στὶς ἀρχαῖες διαστάσεις της, στὴν προτινὴ της καλλονῇ. Μὴν ἀφήσετε τὰ πράγματα ὅπως εἶναι. Μὴ παρασυρθῆτε ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσι. Μὴ πῆτε, ὅτι τὴν ἀκμὴ τὴ διαδέχεται ἀναπόφευκτα ἡ παρακμὴ. Ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνο δὲν εἶναι προσωρισμένη νὰ καταπίπτῃ, ἀλλὰ ἀπεναντίας καλεῖται νὰ ἀνεβαίνει ἀπὸ δόξα σὲ δόξα. Μποροῦν νὰ γραφοῦν καινούργιες σελίδες στὸν βίο της ἐκπαγλες ὅσο κι' οἱ παλιές, ἴσως ἀκόμη πιὸ λαμπροφόρες. Ποιεῖτε, λοιπόν. Μόνοι σας δὲν θὰ κατορθώνατε ἀσφαλῶς τίποτε. Ἄλλὰ θὰ κατορθώσετε τὸ πᾶν, διότι ἐγὼ, ὁ παντοκράτωρ Κύριος, ὁ παντοδύναμος καὶ πάνσοφος καλωπιστὴς τῆς Ἐκκλησίας, εἰμαι μαζί σας. Ἐγὼ, ὄντας ἀνάμεσά τους, ἔκαμα τοὺς πατέρες σας νὰ μεγαλοουργήσουν. Ἐγὼ, ὄντας ἀνάμεσά σας, θὰ κάμω κι' ἐσᾶς νὰ μεγαλοουργήσετε».

«Διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἢ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ» (β' 9). Πολλὰ εἶναι τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, ποὺ ὑπαγορεύουν ἀπαισιοδοξία γιὰ τὴν ἀνα-

στήλωσι τῆς Ἐκκλησίας στο παλιό της μεγαλειό. Ὅλα, ὅμως, αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμιά ἰσχὺ γιὰ τὶς καρδιές πού εἶναι κρατημένες ἀπὸ τὴν παραπάνω κυριακὴ διαβεβαίωσι κι' ὑπόσχεσι. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὄχι μόνο δὲν θὰ καταποθῆ μέσα στὴ σύγχυσι καὶ τὴν ἀποσύνθεσι, πού βασιλεύουν στὸν σημερινὸ κόσμο, ἀλλὰ ἀπεναντίας, ἀκριβῶς ἐπειδὴ τὸ κακὸ ἔχει πολὺ ἀπλωθῆ καὶ ξεχειλίσει, θὰ ἀναλάμπῃ δικαιότερα τὸ φῶς τῆς καὶ θὰ συνεχισθῆ ἡ ἱστορία τῆς μετὰ τὴν ἐντονη φωταύγεια.

Ὁ κληρὸς πρέπει νὰ διέπεται ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀναμονὴ καὶ νὰ ἐργάζεται στηριζόμενος σ' αὐτὴ τὴ βεβαιότητα. Ὁ ζῆλος του, ἡ ἀφοσίωσις του στὸν ἐργοδότῃ Κύριον πρέπει ἀπὸ μέρα σὲ μέρα νὰ πολλαπλασιασθῶνται καὶ ν' ἀγκαλιάζουσι ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον, πού φαίνεται ὅτι χάνεται πλέον ὀριστικά, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα εἶναι μετὰ τὸν Κτίστη του. Δὲν εἶναι σχῆμα ὑπερβολῆς τὸ νὰ πῆ κανεὶς, ὅτι ὁ σημερινὸς κληρικὸς εἶναι σὲ μετὰ τὸν μακάριον θεὸν ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς ἄλλων ἐποχῶν, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία εἶχε ἀπέναντί της ἕνα κόσμον λιγώτερον ἀντιχριστιανικόν. Γιατὶ μακάριος εἶναι κυρίως κανεὶς ὅταν ἔχη ν' ἀντιπαλαίσῃ μετὰ μετὰ τὸν ἀντίπαλον κι' ὄχι ἀσθενέστερον.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ

Σύγχρονος τοῦ Ἀγγαίου κι' ἀπὸ ἱερατικὴ οἰκογένεια, ἀσχολεῖται κι' αὐτὸς στὸ προφητικὸ βιβλίον του μετὰ τὸ θέμα τῆς ἐπανοικοδομήσεως τοῦ Ναοῦ. Τὸ βιβλίον του, ἀποτελούμενον ἀπὸ δέκα τέσσαρα κεφάλαια, διαιρεῖται σὲ δύο κύρια μέρη. Στὸ πρῶτον (α' ἡ') περιέχονται ἡ εἰσαγωγὴ κι' ὄχτὼ ὄραματα. Στὸ δεύτερον, διάφορες προφητεῖες γιὰ τὴν ἐπικράτησι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος, τείχος πυρὸς κυκλόθεν» (β' 9). Τὰ τείχη τῆς νοητῆς Ἱερουσαλήμ, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι πέτρινα ἢ ἀπὸ κάποια ἄλλη ὕλη ἐπίγεια. Εἶναι πύρινα καὶ πνευματικά. Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κι' ἑνοικὸς τῆς. Ἔτσι, δὲν ὑπάρχει κανένας φόβος καὶ κανένα ἐνδεχόμενον ἀλώσεως καὶ καταπτώσεως τοῦ ἐδάφους τῆς ἀπὸ τὸν Ἀντίδικον, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπωλείας. Οἱ ποιμένες, οἱ κατ' ἐξοχὴν ὑπερασπισταὶ τῆς νοητῆς πόλεως, πρέπει νὰ εἶναι ἕνα μ' αὐτὸ τὸ θεῖον τείχος τῆς, βυθισμένοι δηλαδὴ στὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, πυρωμένοι ἀπὸ τὸν ζῆλον τοῦ οἴκου του, ἀναλυόμενοι μέσα σ' αὐτὸν τὸν ζῆλον.

«Ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς, λέγει Κύριος· εἰς Σιών ἀνασώζεσθε οἱ κατοικοῦντες θυγατέρα Βαβυλῶνος» (β' 10,11). Ὁ ἱερεὺς δὲν ἀπαισιοδοξεῖ γιὰ καμμιά ψυχὴ. Ἀπεν-

θύνει πρὸς ὅλες, μὲ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα, τὴν πρόσκλησι νὰ βγοῦν ἀπὸ τῆ Βαβυλώνα τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἔλθουν ἀπὸ ὅποιαδήποτε πτώσι, ἀπὸ ὅποιοδήποτε σημεῖο τῆς ἀπωλείας, στὴ νοητῆ Σιών, τὴν Ἐκκλησία, ὅπου καὶ μόνο ὑπάρχει ἡ σωτηρία. Γιὰ νὰ πολιτογραφηθῆ κανεὶς σ' αὐτῇ, γιὰ νὰ γίνῃ κάτοικός της, δὲν ἔχει καμμιά σημασία τὸ ἀπὸ ποῦ προέρχεται. Ὅσο μακριὰ κι' ἂν βρίσκεται, ὅπουδήποτε κι' ἂν εἶχε πέσει, ἡ θέσις του τὸν περιμένει στὴν Ἐκκλησία, ὁ δρόμος τῆς ἐπιστροφῆς εἶναι ἀνοιχτός.

«Ὁ ἀπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἀπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ» (β' 12). Τί θαυμάσια εἰκόνα, πού δείχνει τὸ ἄπειρο ἐνδιαφέρον, τὴν ἀπειρῆ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ κάθε χριστιανό! Ὁ Θεὸς ἐνδιαφέρεται γιὰ μᾶς κι' ἀντιμετωπίζει τὸ ἄγγιγμά μας ἀπὸ τὴν ἁμαρτία μὲ τὴν ἴδια εὐαισθησία πού θὰ εἶχε κανεὶς ἂν τοῦ ἄγγιζαν τὸ μάτι. Τέτοια εὐαισθησία πρέπει νὰ δείχνῃ κι' ὁ ποιμὴν γιὰ ὅ,τι συμβαίνει στὰ πνευματικά του τέκνα. Κάθε ἐπαφή τοῦ Διαβόλου μ' αὐτά, νὰ τὴ νοιώθῃ σὰν ἄγγιγμα στὸ μάτι του καὶ ν' ἀντιδρᾷ ἔτσι ἀμέσως κι' ἀναπόφευκτα.

«Καὶ ἔστα ὄν τρόπον εἶπε καὶ οὐκ εἰσήκουσαν, οὕτω κεκράξονται καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω, λέγει Κύριος παντοκράτωρ» (ζ' 13). Ἡ λατρεία δὲν εἶναι παρὰ ἓνας διάλογος ἀνάμεσα στὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ καρποφορῇ αὐτός ὁ διάλογος καὶ νὰ ἀποβαίῃ ὠφέλιμος στὸν ἄνθρωπο, πρέπει νὰ δίνῃ ὁ ἄνθρωπος μεγάλη προσοχὴ σὲ ὅσα λέγει ὁ Θεός. Διότι ἂν δὲν ἀκούῃ καὶ δὲν εἰσάγῃ στὴν καρδιά του τὰ θεῖα ρήματα, ἂν ἡ καρδιά του κωφεύῃ σ' αὐτά, τότε κι' ὁ Θεὸς δὲν δέχεται τὰ λόγια πού τοῦ ἀπευθύνονται, κωφεύει σ' αὐτά.

«Καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογιζέσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν» (η' 17). Ἡ ἀνεξικακία, ἡ ἀδυναμία τῆς ψυχῆς νὰ κρατήσῃ στὶς δέλτους της τὰ ὀφειλήματα τοῦ πλησίον πρὸς αὐτήν, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια καὶ τὰ πιὸ ἀδιαμφισβήτητα γνωρίσματά της, ὅταν ὁ Χριστὸς τὴν κατοικῇ καὶ τὴν ἰθύνῃ. Αὐτῆς τῆς ἀνεξικακίας πρότυπο πρέπει νὰ εἶναι ὁ καλὸς κληρικός, ὁ πνευτικός πατέρας τῶν πιστῶν.

«Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐὰν ἐπιλάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν τῶν ἔθνῶν καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἀνδρὸς Ἰουδαίου λέγοντες· πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι ὁ Θεὸς μετ' ὑμῶν ἐστίν» (η' 23). Ὁ καλὸς ποιμὴν τρέχει νὰ βρῇ τὸ πλανεμένο πρόβατο, γιὰ νὰ τὸ φέρῃ στὴ μάνδρα. Ὑπάρχουν, ὅμως, περιπτώσεις πού δὲν προλαβαίνει νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸ καὶ βλέπει τὸν ἁμαρτωλὸ νὰ τρέχῃ καὶ νὰ πιάνεται ἀπὸ τὸ ράσο του, δηλώνοντας ὅτι θέλει νὰ ζήσῃ μιὰ καινούργια ζωὴ, τὴ ζωὴ

τοῦ Χριστοῦ. Πότε συμβαίνει αὐτό; "Όταν ὁ ἱερεὺς ἔχη βίο ἀγιο κι' ἀκτινοβόλο, πού ἔλκυει τὶς ἀπόρωτες ψυχὲς καὶ τὶς κάνει νὰ τρέξουν μὲ λαχτάρα κοντά του, γιὰ νὰ συνοδοιπορήσουν μ' αὐτὸν πρὸς τὴν ἀνοιγμένη ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Ἑδέμ.

«Ἐνέτεινά σε, Ἰούδα, ἑμαυτῶ εἰς τόξον... Σιών... ψηλαφήσω σε ὡς ρομφαίαν μαχητοῦ» (θ' 13). Τὸ ζωοποιὸ Πνεῦμα σηκώνει τὶς ψυχὲς ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ τὶς ἐνισχύει στὸ ἔπακρο, ὅπως ὁ πολεμιστὴς τεντώνει τὴ νεύρα τοῦ τόξου του. Ὁ Θεὸς δὲν θέλει ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦν νὰ τὸν ἀκολουθοῦν παθητικὰ καὶ μὲ ἀδράνεια, ἀλλὰ σὰν ἀγωνισταὶ γεμάτοι σφρίγος κι' ὀρμητικότητα. Κάθε ψυχὴ, πού γυρίζει κοντά του, τὴν ἀδράχνει σὰν ρομφαία, τὴ χειρίζεται ἐναντίον τοῦ κακοῦ σὰν ὄπλο τῆς θείας του δυνάμεως. Τέτοιο τεντωμένο τόξο καὶ τέτοια ἐτοιμοκίνητη ρομφαία εἶναι γιὰ τὸν Κύριο κάθε καλὸς ἀγωνιστὴς τῆς Βασιλείας Του.

«Καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς» (ιγ' 2). Ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου θὰ ἐπικρατήσουν κάποτε πάνω σὲ ὅλη τὴ γῆ, σαρώνοντας τὸ ποικιλότροπο ψεῦδος, πού σπέρνεται ἀπὸ τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα, τὸν Διάβολο. Αὐτὸ τὸ ψεῦδος ἄλλοτε εἶναι ὠμό κι' ἄλλοτε φωτόσχημο, ὥστε νὰ πλανᾷ καὶ νὰ παρασύρῃ πρὸ εὐκολα τὶς ψυχὲς. Ἡ ὀρθὴ πίστις, πού σὲ τίποτε δὲν ἀλλοιώνεται μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ καὶ μὲ τὴ δίοδὸ τῆς μέσα ἀπὸ διαφορετικὲς κάθε φορὰ συνθήκες, πρέπει νὰ κηρύσσεται πάντοτε μὲ παρρησία, χωρὶς συμβιβασμούς κι' ὑποστολὴ ὀρισμένων στοιχείων τῆς, πού ἔρχονται σὲ πρὸς μεγάλη ἀντίθεσι μὲ τὰ ὅσα πιστεύει κάθε φορὰ ὁ κόσμος. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι προωρισμένη νὰ νικήσῃ τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα κι' οἱ φορεῖς τῆς πρέπει νὰ τὴ διακηρύσσουν μὲ ὅλη τὴ δύναμι τῆς ψυχῆς του.

«Πατάξατε τοὺς ποιμένας καὶ ἐκοπάσατε τὰ πρόβατα καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας» (ιγ' 7). "Όταν οἱ ποιμένες δὲν κάνουν ὅ,τι ἀρμόζει γιὰ τὸ ποῖμνιο, πού τοὺς ἐμπιστευθῆκε ὁ Κύριος, ἡ κατάστασις δὲν τοῦ εἶναι καθόλου ἀδιάφορη. Τὰ λογικὰ πρόβατα, πού γιὰ τὸ καθένα τους πέθανε πάνω στὸν Σταυρό, ἔχουν ἀνεκτίμητη ἀξία στὰ μάτια του καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἀφήσῃ ἀπροστάτευτα. Εἶναι φυσικὸ νὰ ὀργίζεται ὁ Κύριος περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη αἰτία μπροστὰ στὸ θέαμα ἀσυνειδήτων ποιμένων καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείπῃ τὸ ποῖμνιο στὴ διάθεσί τους.

«Καὶ ἐπιλήψονται ἕκαστος τῆς χειρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ συμπλακῆσεται ἡ χεῖρ αὐτοῦ πρὸς τὴν χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ» (ιδ' 13). "Όταν ὁ κίνδυνος ἀναφαίνεται μεγάλος, εἶναι φυσικὴ ἡ συνάσπισις, ἡ προσπάθεια γιὰ τὴ δημιουργία μιᾶς ἐνότητας. Οἱ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ ΕΙΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΝ & ΛΑΤΡΕΙΑΝ

«*Αδιαλείπτως προσεύχεσθε*»

Ἐάν τὴν παραγγελίαν αὐτὴν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου τὴν ἀπευθύνῃ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, διὰ νὰ εἶναι εἰς διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον χρῆσιν ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν, εἶναι φανερόν, ὅτι ὅλως ἰδιαιτέρως, ὅταν ὁ Χριστιανὸς εὐρίσκεται μέσα εἰς τὸν Οἶκον τοῦ Κυρίου διὰ τὴν θείαν λατρείαν, ἰσχύει κατ' ἐξοχὴν ἡ πα-

δυνάμεις τοῦ κακοῦ θὰ πλεχθοῦν ἢ μιὰ στήν ἄλλη, ὅταν θὰ κοντεύῃ ἡ ὀριστικὴ κατατρόπωσις τους ἀπὸ τὸ Πνεῦμα. Ἄλλὰ αὐτὴ ἡ συμπλοκὴ τῶν χειρῶν τους δὲν θὰ τὶς ὠφελήσῃ σὲ τίποτε, γιατί ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄπειρα μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δύναμι τῆς ἁμαρτίας κι' ἡ συντριβὴ τους δὲν θὰ ματαιωθῇ.

Ἄπεναντίας, ἡ ἐνότις ποὺ βασιλεύει στὴν παράταξι τοῦ Θεοῦ ἢ ἐνότις ποὺ εἶναι προῖον καὶ συνέπεια τοῦ συνδέσμου τῆς τελειότητος, δηλαδὴ τῆς ἀγάπης, εἶναι σωτηρία γι' αὐτοὺς ποὺ τὴν πραγματοποιοιοῦν χάρι στὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου. Κι' ἔτσι, δὲν ἔχουν νὰ φοβηθοῦν τίποτε ἀπὸ τίς ἐφόδους τῆς ἁμαρτίας οὔτε ἀπὸ τίς ροπές τῆς, ποὺ τείνουν νὰ κατεβάσουν καὶ νὰ κρατήσουν τὸν ἄνθρωπο σὰ καταχθόνια.

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ θεῖος γερανός, ποὺ στήθηκε πάνω στὴ γῆ, γιὰ νὰ μᾶς σηκώσῃ ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐρανό. Ἔχει ὅλη τὴ δύναμι γιὰ νὰ τὸ κατορθώσῃ ἄνετα. Ἄλλὰ γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἄνοδος μας στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ δεθοῦμε ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον, ὥστε νὰ μὴ διασκορπισθοῦμε καὶ πέσομε. Ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑψώσεώς μας προϋποθέτει τὴν πρόσδεσίν μας ὄχι μόνο στὸν θεῖο γερανό, ἀλλὰ καὶ μεταξύ μας.

Ὁ ἱερεὺς εἶναι ὁ καλὸς καὶ φρόνιμος ἐργάτης, ποὺ γνωρίζει αὐτὴ τὴν προϋπόθεσιν κι' ἔτσι φροντίζει νὰ ἐξασφαλίσῃ ὄχι ἀπλῶς τὴν ἔνωσιν τῶν ψυχῶν μὲ τὸν Κύριο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνωσιν μεταξύ τους. Διότι ἡ ἔνωσις μὲ τὸν Χριστὸ εἶναι στὴν πραγματικότητά καὶ μιὰ ἔνωσις μεταξύ μας. Εἶναι μιὰ ἔνωσις, ποὺ ἐπαναλαμβάνει τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, κάθετος κι' ὀριζόντια, μὲ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὸν πλησίον μας.

Αὐτῆς τῆς συμπλοκῆς ὄχι ἀπλῶς τῶν χειρῶν, ἀλλὰ τῶν καρδιῶν φροντιστὴς κι' ἐμπνευστὴς εἶναι ὁ καλὸς ποιμὴν.

ΑΚΥΛΑΣ

ραγγελία αὐτὴ (ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε). Ἐφ' ὅσον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας καὶ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ζωῆς του ὁ Χριστιανὸς ἔχει χρέος νὰ ἀπασχολῆται καὶ νὰ ἐνεργῇ μὲ πνευματικότητα, ὥστε νὰ ἀγιάζωνται αἱ στιγμαὶ τῆς ζωῆς του καὶ νὰ εὐρίσκειται εἰς διαρκῆ ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐφαρμόζων οὕτω τὸ σύνθημα (ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε), εἶναι ἐπόμενον ὅτι κατὰ τὰς ὥρας, κατὰ τὰς ὁποίας εὐρίσκειται ἐντὸς τοῦ Ναοῦ διὰ τὴν θεῖαν λατρείαν, ἀπαραιτήτως τότε, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, πρέπει νὰ εἶναι ἡ ψυχὴ του προσηλωμένη εἰς τὸν Θεόν, ἡ καρδιά του νὰ κατέχεται ἀπὸ συναισθήματα ἅγια καὶ νὰ εὐρίσκειται διαρκῶς εἰς μίαν πνευματικὴν ὑπερέντασιν, ὥστε (ἀδιαλείπτως) νὰ προσεύχεται.

Τί συμβαίνει ὅμως συνήθως; Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὅλοι γνωρίζομεν ἐκ πείρας καὶ διὰ τὸ ὁποῖον παραπονούμεθα ὅτι δηλαδὴ φεύγει ὁ νοῦς μας, ἡ σκέψις δὲν συγκεντρώνεται καὶ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ὁ ἄνθρωπος ἀντὶ νὰ ἀπασχολῆται μὲ τὴν προσευχὴν ἀδιαλείπτως, παρασύρεται ἀσυναισθήτως καὶ ἀποσπᾶται ἡ σκέψις του εἰς πλεῖστα ὅσα ἄλλα πράγματα ἀτόπως καὶ ἀκαίρως. Πῶς ὅμως πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται καὶ νὰ θεραπεύεται ἡ κατάστασις αὐτή;

1. Σὲ κάποιον βιβλίον ἐκτίθεται τὸ ζήτημα αὐτό, τῆς ἀποσπάσεως τῆς προσοχῆς ἀπὸ τὴν θεῖαν λατρείαν, μὲ τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν περιγραφὴν: Μία εὐσεβὴς ψυχὴ εἰσέρχεται εἰς τὸν Ναὸν καὶ παρατηρεῖ μὲ ἱκανοποίησιν τὴν γαλήνην, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἐκεῖ. Καὶ ὀδηγεῖται εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι πράγματι ὅλοι οἱ ἐκκλησιαζόμενοι παρακολουθοῦν τὴν θεῖαν λειτουργίαν μὲ προσοχὴν καὶ κατάνυξιν. Ἀλλὰ φωτισμὸς Θεοῦ τῆς παρουσιάζει τὴν ἐξῆς ἀποκάλυψιν· ὅτι ἓνας ἄγγελος ἐπεμβαίνει καὶ φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅλα ὅσα ἐνδομύχως σκέπτεται ὁ κάθε ἓνας ἐκ τῶν ἐκκλησιαζομένων. Καὶ αὐτομάτως χάνεται ὅλη ἡ γαλήνη καὶ ἡ ἡσυχία. Ἐφ' ὅσον δὲ ὅλα τὰ ἐνδομύχια παρουσιάσθησαν ἀποκεκαλυμμένα, θόρυβος, ἀκαταστασία, βαβυλωνία πραγματικὴ ἀντικατέστησε τὴν προηγουμένην ἡσυχίαν. Καὶ ὅσον ἦτο δυνατόν ἀπὸ τὴν βαβυλωνίαν αὐτὴν νὰ ξεχωρίζουν λέξεις καὶ φράσεις, πού ἐξέφραζον τὰς σκέψεις τὰς ὁποίας εἶχε στὸν νοῦν του ὁ καθένας ἐκ τοῦ ἐκκλησιάσματος, ἀπεκαλύπτετο, ὅτι ἄλλος ἐσκέπτετο τὰ τοῦ οἴκου του, ἄλλος τὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἄλλος τὰ προβλήματα του, τὰς ἀνησυχίας του, ὑπῆρχαν δὲ καὶ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας αἱ σκέψεις ἦσαν ἀπρεπεῖς καὶ βέβηλοι καὶ ἀνίεροι. Καὶ κατέληγεν ὁ φωτισμὸς τοῦ Θεοῦ εἰς διάφορον ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν συμπέρασμα. Διεπίστωνε δηλαδὴ ὅτι τὸ ἐξῶτε-

ρικόν φαινόμενον τῆς ἐν τῷ Ναῶ ἡσυχίας δὲν συνοδεύεται πολ-
λάκις μὲ τὴν ψυχικὴν κατάνυξιν καὶ τὴν προσήλωσιν τοῦ νοῦ εἰς
τὴν ἱερουργίαν, ἀλλὰ εἶναι δυνατόν, καὶ παρ' ὅλην τὴν εὐσχημον
στάσιν τοῦ ἐκκλησιάσματος, ἢ σκέψις πολλῶν νὰ γυρίζη ἄλλοῦ
κατὰ τὴν θεϊαν λειτουργίαν, καὶ νὰ ἀγνοῇ τὸ παράγγελμα « πᾶ-
σαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν»
καὶ τὸ «ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν
ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα».

2. Ἐὰν θὰ ἤθελεν ὁ Χριστιανὸς νὰ εὑρῇ τὸ σημεῖον τῆς ἐπα-
φῆς τῶν ζητημάτων καὶ τῶν προβλημάτων, ποῦ εἶναι φυσικὸν
νὰ τὸν ἀπασχολοῦν, ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἱεροῦ κα-
θήκοντος τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου, θὰ τοῦ ἦτο χρήσι-
μος ἡ ἐξῆς συμβουλή: Παράλαβε, ἂν θέλῃς, μαζί σου εἰς τὸν
Ναὸν καὶ τὰ ζητήματά σου καὶ τὰ προβλήματα σου, κατὰ τὴν
ᾠραν τῆς θείας λατρείας. Ὅχι διὰ νὰ σὲ ἀπασχολήσουν ὡς προ-
βλήματα, καθ' ὃν χρόνον πρέπει νὰ λατρεύῃς τὸν Θεὸν «ἐν πνεύ-
ματι καὶ ἀληθείᾳ», ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ παραθέσῃς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου
καὶ νὰ ἐπικαλεσθῆς τὴν βοήθειάν του. Αὐτὸ συνιστᾷ καὶ ἡ θεία
λειτουργία διὰ τοῦ «ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶ-
σαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώ-
μεθα». Καὶ τὰ προβλήματα μας καὶ τὰ ζητήματά μας ἐν γένει,
καὶ τὰς ἀμαρτίας μας, καὶ τὰς πτώσεις μας, καὶ ὅλα ὅσα μᾶς
συνοδεύουν σὰν τὴν σκιάν μας, καὶ ἐκεῖνα ποῦ ἔρχονται στὸν νοῦν
διὰ νὰ μᾶς ἀπασχολήσουν, ὅλα ἄς γίνουιν αἰτήματα καὶ δεήσεις
πρὸς τὸν Θεόν, ὥστε Ἐκεῖνος νὰ δώσῃ τὴν εὐλογίαν Του καὶ τὰς
καλυτέρας λύσεις.

Ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι ἓνας τρόπος διὰ νὰ συγκεντρώνεται
ἡ σκέψις εἰς τὴν προσευχὴν ἐν γένει. Καὶ μάλιστα ὅσον πιὸ ἐν-
τονα εἶναι τὰ προβλήματα καὶ ὅσο ζωντανώτερα εἶναι τὰ θέματα
ποῦ μᾶς ἀπασχολοῦν, τόσο ἰσχυρῶς διατηρῆται ἀδιάλειπτος καὶ ἀμεί-
ωτος ἡ προσοχὴ κατὰ τὴν θεϊαν λατρείαν καὶ ἡ θερμότης τῆς προσ-
ευχῆς δὲν θὰ ὑποβαθμίζεται.

3. Πέραν τούτου ὅμως, οἱ πνευματικῶς ἀντιμετωπίζοντες
τὰ ζητήματα αὐτὰ συμβουλεύουν καὶ τὰ ἐξῆς: Νὰ καλλιερῆ ὁ
ἐκκλησιαζόμενος τὴν σκέψιν ὅτι παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ Βα-
σιλέως τῶν ὧλων. Ἐνώπιον οἰουδήποτε ἐπιγεῖου βασιλέως καὶ
ἄρχοντος ἐκ τοῦ ὁποῦο ἐξαρτῶνται τὰ ζητήματά μας, προσέχο-
μεν τὰ λόγια μας καὶ εἴμεθα προσηλωμένοι, προσπαθοῦντες νὰ
ἀποσπᾶσωμεν τὴν εὐμένειάν του διὰ τὰ ζητήματά μας. Ἐάν,
λοιπόν, ἐνώπιον ἀνθρώπων «ἐν ὑπεροχῇ ὄντων» εἴμεθα προσε-

κτικοί και προσηλωμένοι, πόσον μάλλον παρουσιαζόμενοι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ποῦ «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν» καὶ «ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἡ πνοὴ ἡμῶν;» Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ συναίσθησις αὐτή, ὅταν κυριαρχῇ εἰς ἡμᾶς, θὰ δημιουργῇ τὴν ὑπερέντασιν τῆς προσοχῆς, εἰς ἐφαρμογὴν τῆς παραγγελίας τοῦ ἀποστόλου «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε».

Ἀκόμη δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι εἶναι καὶ ζήτημα θελήσεως. Φεύγει ὁ νοῦς. Τί κάνεις ὅμως ἐσύ, μόλις τὸ ἀντιληφθῆς; Ἐὰν ἡ σκέψις σου, ὡς φευγαλέα, ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς προσευχῆς, μόλις τὸ ἐνοιώσῃς, ὀφείλεις νὰ πιέσῃς κάπως τὰ πράγματα καὶ νὰ ἐντείνῃς τὴν προσοχὴν σου, διὰ νὰ τὴν ἐπαναφέρῃς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ συνεχὴς χρησιμοποίησις τῆς πίεσεως καὶ τῆς ἐντάσεως τῆς θελήσεως, δημιουργεῖ σχετικὴν ἔξιν καὶ (μαζὶ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν κάποιας ἐνδιάμεσου ἀναπαύσεως, ὅπως ἀνεπτύξαμεν προηγουμένως), βοηθεῖται ἡ εὐλαβὴς ψυχὴ εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολικῆς παραγγελίας «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε».

4. "Ὁλα, ὅμως, ὅσα ἐλέχθησαν εἶναι ἀπλῶς βοηθητικὰ μέσα. Ἄλλος εἶναι ὁ πρώτιστος παράγων, διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῆς προσοχῆς κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας. Τὸν ἀναφέρομεν τελευταῖον, καὶ πρέπει νὰ ἐντυπωθῇ ζωηρῶς εἰς τὴν σκέψιν. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ὑπάρχῃ ἐγγύησις ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν τὸ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε», ἡ μέθοδος καὶ ἡ προϋπόθεσις εἶναι ἡ ἐξῆς: Δὲν εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας, κατὰ παραγγελίαν, νὰ γίνῃ ἐπιστράτευσις τῆς πνευματικότητός μας καὶ ἐκ τῶν ἐνότων νὰ συγκροτήσωμεν τὸν ἐσωτερικὸν μας κόσμον. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ μία προηγουμένη προπαιδεία. Ἄς ἐπανέλθωμεν δὲ εἰς τὸ σημεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤρχισαμεν, διότι ἡ συνάρτησις ἐδῶ εἶναι οὐσιώδης: Τὴν παραγγελίαν τοῦ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» ὁ ἀπόστολος τὴν δίδει ὡς κανόνα πρὸς ἐφαρμογὴν καθ' ὅλας τὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς. Βεβαίως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρερμηνεύσῃ κανεὶς τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι μᾶς ζητεῖ δῆθεν νὰ μὴ κάμνωμεν τίποτε ἄλλο εἰς τὴν ζωὴν μας, παρὰ μόνον νὰ προσευχώμεθα. Ὅχι, δὲν παραγνωρίζει ὁ θεῖος ἀπόστολος τὰς ἀνάγκας μας· ἀλλὰ ὅταν λέγῃ τὸ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» τὸ λέγει μὲ τὴν ἐννοίαν τοῦ «ὅ,τι ἂν ποιῆτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε». "Ὅ,τι σκέπτεσθε, ὅ,τι κάνετε, νὰ τὸ κάνετε εἰς δόξαν Θεοῦ, ἀναβαπτίζοντες συχνότατα τὴν σκέψιν καὶ τὴν θέλησιν εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Ὅταν ὁ Χριστιανὸς συνηθίξῃ νὰ σκέ-

ΕΙΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Σχετικῶς πρὸς τὴν συναξιοδότησιν τῶν ἡσφαλισμένων ἐφημερίων, οἵτινες τυγχάνουν συγχρόνως καὶ δημοδιδάσκαλοι, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἡ ὑπ' ἀριθ. 71 Ἐγκύκλιος, διὰ τῆς ὁποίας κοινοποιεῖται ἡ γνωμάτευσις τοῦ προϊστάμενου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ ΤΑΚΕ κ. Γεωργίου Σταυροπούλου, ἔχουσα ὡς ἀκολούθως:

Τ.Α.Κ.Ε.—Τμήμα Συντάξεων
Ἀριθμ. Πρωτ. 4159.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Φεβρουαρίου 1960

Περὶ ἡλυσίς: (Περὶ γνωματεύσεως ἐὰν εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ 100% ὕψους συντάξεων ὑπόκειται τὸ ἥμισυ ἢ τὸ σύνολον τῶν ἀποδοχῶν Ἐφημερίων-Δημοδιδασκάλων)

Π Ρ Ο Σ

Τὸν Προϊστάμενον τῆς παρὰ τῷ Τ. Α. Κ. Ε.

Δικαστικῆς ὑπηρεσίας Δικηγόρον κ. Γεώργιον Σταυρόπουλον.

Π α ρ' ἡ μ ἰ ν

Παρακαλοῦμεν ὅπως ἔχωμεν τὴν ὑμετέραν γνώμην τὸ ταχύτερον ἐπὶ τοῦ κατωτέρω θέματος.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 138409/6—12—57 κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργο-

---

πτεται συνεχῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐνεργῇ συμμορφούμενος πρὸς αὐτό, «δ ο κ ι μ ά ζ ω ν τ ῖ ε σ τ ι ν ε ὑ ά ρ ε σ τ ο ν τ ῶ Κ υ ρ ῖ ω ν», τότε ὄντως προσεύχεται ἀδιαλείπτως. Δὲν ψελλίζουσι ἴσως τὰ χεῖλη λέξεις προσευχῆς. Ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ζῆ κατ' οὐσίαν εἰς δόξαν Θεοῦ, προσεύχεται καὶ δοξάζει τὸν Θεόν. Διότι καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι «βλέποντες τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα θὰ δοξάζωσι τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». "Όταν, λοιπὸν ὑπάρχη αὐτῇ ἡ προϋπόθεσις· ὅταν δηλαδὴ ὑπάρχη πνευματικότης καὶ πνευματικὴ ζωὴ καὶ ὁ Χριστιανὸς ζῆ ἀναβαπτίζων συνεχῶς τὴν σκέψιν του εἰς τὸ θεῖον θέλημα, τότε ἔρχεται ὡς φυσικὴ συνέπεια καὶ συνέχεια ἡ ἀδιάλειπτος προσοχὴ εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν· καὶ ἐκδηλώνεται ὡς μία γενικωτέρα τοποθέτησις τῆς ψυχῆς μέσα εἰς τὴν γνώριμον ἀτμόσφαιραν τῆς προσευχῆς.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀγαπητοί, ἐπιτυγχάνομεν παραλλήλως τὰ δύο ταῦτα: νὰ ζῶμεν πνευματικῶς καὶ νὰ προσευχώμεθα ἀδιαλείπτως. Εἶναι δὲ ἀλληλένδετα τὰ δύο ταῦτα καὶ ἐξαρτῶνται ἀμοιβαίως. "Όταν πάντως ζῆ κανεὶς πνευματικῶς, τότε τὰ στοιχεῖα τῆς πνευματικότητός του (τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν προσοχὴν, ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὰς εὐλαβεῖς σκέψεις καὶ εὐλαβεῖς ἀναστροφάς, ἀπὸ τὴν πνευματικὴν περισυλλογὴν, τὴν προσοχὴν καὶ αὐτοκριτικὴν καὶ δὴ καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ ἁγιαστικὰ μυστήρια) τότε τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἔρχονται νὰ πλαισιώσουν τὴν ὄλην λατρείαν· καὶ τότε ἡ προσευχὴ τοῦ Χριστιανοῦ γίνεται πράγματι «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ», ἐκλύουσα πλουσίως τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

γῶν Συντονισμοῦ, Ἐθνικῆς Παιδείας κλπ. καὶ Οἰκονομικῶν «περὶ τροποποιήσεως τῆς ὑπ' ἀριθμ. 70852757 καὶ ἐφεξῆς αἱ ὑπὸ τοῦ TAKE ἀπονεμηθεῖσαι καὶ ἀπονεμηθῆσόμεναι συντάξεις βάσει τῶν ἀπὸ 1/7/51 καὶ ἐφεξῆς κειμένων διατάξεων, μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἐπιδομάτων, εἰς πάντας τοὺς ἠσφαλισμένους παρ' αὐτῶ ἐξικονοῦνται ἐν τῷ συνόλῳ τῶν μέχρι τοῦ 100% τῶν τακτικῶν ἀποδοχῶν ἐνεργείας, ἃς θὰ ἐλάμβανον οἱ εἰς ἐξηκολούθου ἐργαζόμενοι.

Περαιτέρω ὀρίζεται, ὅτι εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν, διὰ τῶν ὡς ἄνω καθοριζομένων ἐιδικῶν ἐπιδομάτων, ἀπασῶν τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν καὶ περιπτώσεων συνταξιοῦχων τοῦ TAKE, τὸ μετὰ τῆς συντάξεως καταβλητέον ποσὸν θὰ ὑπερβαίη τὸ 100% τῶν ἀντιστοιχῶν δι' ἕκαστον συνταξιούχον ἀποδοχῶν ἐνεργείας, δέον νὰ γίνηται ἀνάλογος περικοπή.

Προκειμένης ἀπονομῆς συντάξεως ἐφημερίων δημοδιδασκάλων, οἱ τινες ὡς γνωστὸν, λαμβάνουσι μὲν τὸ ἥμισυ τῶν ἀποδοχῶν τῆς εἰς ἣν ἀνήκουσι μισθολογικῆς κατηγορίας, καταβάλλον ὁμως τὰς ὑπὲρ τοῦ TAKE νομίμους κρατήσεις (ἀσφάλιστρα κ.λ.π.) ἐφ' ὀλοκλήρου τῶν ἀποδοχῶν των, παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐκφέρητε τὴν γνώμη σας περὶ τοῦ ἐὰν ὁ περιορισμὸς τοῦ 100% ἰσχύει διὰ τὸ ἥμισυ ἢ τὸ σύνολον τῶν ἀποδοχῶν των.

Ὁ Διευθὼν Σύμβουλος
ΚΩΝΣΤ. Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

T.A.K.E.
Δικαστικόν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Μαΐου 1960

Π Ρ Ο Σ

Τὸν κ. Διευθοντα Σύμβουλον τοῦ TAKE
Τμῆμα Συντάξεων.

Ἀποκρινόμενοι ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 4519/60 ἐρωτήματος ὑμῶν ἀναφερομένου εἰς τὸν τρόπον κανονισμοῦ τῶν παρεχομένων συντάξεων ὑπὸ τοῦ Ταμείου εἰς τοὺς ἠσφαλισμένους ἐφημερίους Δημοδιδασκάλους, ἔχομεν τὴν τιμὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου νὰ σᾶς ἐκθέσωμεν τὴν γνώμην μας ἔχουσαν ὡς ἀκολούθως:

Διὰ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 18 τοῦ Καταστατικῆ τοῦ TAKE, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 16015/51 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ὁρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας (ΦΕΚ 16 τεύχ. Β' 1951) ὀρίζεται, ὅτι «ἡ μηνιαία σύνταξις ἑκάστου μετόχου συνίσταται ἐφεξῆς, προκειμένου περὶ συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ TAKE μέχρι 25 ἐτῶν εἰς τόσα πεντηκοστά, τοῦ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἐδάφιον μηνιαίου συνταξίμου μισθοῦ ὅσα εἶναι τὰ ἔτη συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ Ταμεῖον...» Διὰ δὲ τῆς παραγρ. 2, ὅτι «ὡς συντάξιμος μισθὸς λαμβάνεται ποσοστὸν 80% ἐπὶ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ ἐνεργείας τοῦ μετόχου, τοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τῶν ἑκάστοτε ἰσχυροσῶν διατάξεων..... ἅμα δὲ καὶ ὑφ' ὃν ἐμισθοδοτεῖτο ὁ μέτοχος κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα τῆς ὑπηρεσίας του».

Ἐκ τῶν δύο τούτων διατάξεων προκύπτει ὅτι ἡ μηνιαία σύνταξις τῶν ἠσφαλισμένων κανονίζεται, βάσει τοῦ μηνιαίου συνταξίμου μισθοῦ, ὅστις ἐξερρίσκειται ἐκ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ μὲ τὸν ὅποιον ἐμισθοδοτεῖτο οὗτος κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα τῆς ὑπηρεσίας του.

Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 1 τοῦ Ν. 536/1945 «περὶ ὀμίσσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ τρόπου πληρωμῆς αὐτῶν κλπ.» ὁ βασικὸς μηνιαῖος μισθὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ τακτικῶν ἐφημερίων πάντων τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἐνοριακῶν καὶ μὴ, ὀρίζεται ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1945 ἀναλόγως πρὸς τὰ κατὰ τὸ ἄρθρ. 66 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1369/1938 Α.Ν. προσόντα αὐτῶν ὡς ἀκολούθως.....»

Ἐν συνεχείᾳ διὰ τῆς παραγρ. 3 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ὀρίζεται ὅτι ἐφημέριοι ὑπηρετοῦντες συγχρόνως καὶ ἐν τῇ κατωτέρᾳ ἐκπαιδεύσει δικαιούνται εἰς τὴν ἀπόληψιν τοῦ ἡμίσεος τοῦ κατὰ τὴν παραγρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου βασικοῦ μισθοῦ». Ἐκ τῶν δύο τελευταίων τούτων διατάξεων προκύπτει, ὅτι ἀσχέτως τοῦ περιορισμοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀπόληψιν ὑπὸ τῶν δικαιούχων τοῦ ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ νόμου τούτου καθοριζομένου μισθοῦ, ὁ βασικὸς μηνιαίος μισθὸς καὶ τῶν ἐφημερίων δημοδιδασκάλων εἶναι ὁ τῆς μισθολογικῆς κατηγορίας εἰς ἣν οὗτοι εἶναι ἐντεταγμένοι ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ οὐχὶ τοῦ ποσοστοῦ τοῦ μισθοῦ, τὸν ὁποῖον οὗτοι λαμβάνουσι, λόγω τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἴδιου τούτου νόμου. Ἀντίθετος ἄποψις ἐν προκειμένῳ, δοθέντος μάλιστα ὅτι παρὰ τοῦ ΤΑΚΕ εἰσπράττονται παρὰ τῆς κατηγορίας τῶν ἡσφαλισμένων τούτων ἀσφάλιστρα ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μισθοῦ τῆς μισθολογικῆς κατηγορίας εἰς ἣν οὗτοι ἀνήκουσι καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ μέρους τοῦ καταβαλλομένου εἰς αὐτοὺς μισθοῦ λόγω τοῦ ρηθέντος περιορισμοῦ, θὰ ἦρην εἰς ἀνατροπὴν τῆς ἀρχῆς καθ' ἣν ἡ ἀσφαλιστικὴ παροχὴ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰ καταβαλλόμενα ἀσφάλιστρα, ἀρχὴ ἐφ' ἧς θεμελιούται ἡ οἰκονομία τῶν ἀσφαλιστικῶν Ὁργανισμῶν.

Κατ' ἀκολουθίαν ἡ μηνιαία σύνταξις τῶν ἡσφαλισμένων ἐφημερίων δημοδιδασκάλων δεῖν νὰ κανονίζεται ἀνάλογως πρὸς τὸν βασικὸν μισθὸν ἐνεργείας τῆς κατηγορίας εἰς ἣν οὗτοι ἀνήκουσι.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Προϊστάμενος τοῦ Δικαστικοῦ
ΓΕΩΡΓ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδес. Γεώργιον Παπανικολάου, Πάτρας. Ἐνεγράφητε. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα τεύχη. — Αἰδес. Θωμάν Γκερλέν, Αἰγίου 7, Θεσ/νίκην. Ἐνεγράφητε. Ζητηθέντα τεύχη ἀπεστάλησαν. — Αἰδес. Ἀθανάσιον Σιδεράκη, Μετόχι Χαλκίδος. Νομίζομεν ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσχυροῦσης νομοθεσίας καλῶς ἔχετε καταταγῆ εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν. Ἐπάρχει σχέδιον νόμου, τὸ ὁποῖον προβλέπει τὴν μετατάξιν τῶν ἐχόντων τὰ ἰδικά σας προσόντα εἰς τὴν Γ' κατηγορίαν, ὁμῶς τοῦτο δὲν ἔχει ψηφισθῆ εἰσέτι. — Αἰδес. Ἰωάννην Γιαννοῦχα λίδην, Ἐξοχὴν Δράμας. Γράψατέ μας τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήχετε καὶ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς σας. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ζητούμενην πληροφορίαν. — Αἰδес. Δημήτριον Χριστοδούλου, Νερομύλους Δημητριάδος. Δικαίωμα συντάξεως ἀποκτᾶτε τὴν 31/12/1961. Δύνασθε νὰ ἐξαγοράσετε τὴν πρὸ τοῦ 1930 ἐφημεριακὴν σας ὑπηρεσίαν καὶ πρέπει νὰ ὑποβάλετε σχετικὴν αἴτησιν πρὸς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Ὡς πρὸς τὴν ὀφειλὴν σας εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. πρέπει νὰ κάμετε ἀπ' εὐθείας αἴτησιν πρὸς τὸ Ταμεῖον διὰ νὰ σᾶς πληροφορήσῃ. — Αἰδес. Γ. Β. Ἐξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε δραχμὰς 1154 μηνιαίως ὡς σύνταξιν καὶ δρχ. 24.600 περίπου ὡς ἐφ' ἅπαξ. Ἡ σύνταξις σας ὑπελογίσθη μέχρι τοῦ 1957, διότι τὰ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας ἔτη, τὰ διανούμενα ἐν ὑπηρεσίᾳ δὲν ἐπαυξάνουν τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐφ' ἅπαξ. — Αἰδес. Καρατζώνην, Ἀλμυρὸν Βόλου. Σχετικῶς μετὰ τὴν ζητήματά σας σᾶς ἔγραψε τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Πρέπει νὰ ὑποβάλετε ἀντίγραφον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου περὶ κατατάξεώς σας εἰς τινα μισθολογικὴν

κατηγορίαν καὶ ἀντίγραφον ἀποφάσεως περὶ ἐπιδόματος πολυετοῦς ὑπηρεσίας. — Αἰδ.σ. Ν. Α. Κούρτην, Λευκάδα. Σᾶς ἐγράψαμε ὅτι θὰ ἐξεέλθετε τὴν 31/12/1961, διότι τότε μόνον δύνασθε νὰ συνταξιοδοτηθῆτε καὶ ὄχι τῶρα. Διότι διὰ τῆς ἐξαγορᾶς προϋπηρεσίας ἡμπορεῖτε μόνον νὰ βελτιώσετε τὴν σύνταξίν σας καὶ ὄχι νὰ ἀποκτήσετε δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως. Χρειαίονται ὅπωςδῆποτε 35 ἔτη πραγματικῆς ὑπηρεσίας διὰ τὴν συνταξιοδότησιν ἢ συμπλήρωσις τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας. Ἐφημέριος, ὁ ὁποῖος ἔχει 32 ἔτη λ. χ. δὲν ἡμπορεῖ νὰ συνταξιοδοτηθῆ ἐξαγοράζων 3 ἔτη. Δύνασθε νὰ ἐξαγοράσετε τὴν προϋπηρεσίαν σας εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἀφοῦ κάμετε σχετικὴν αἴτησιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ὅποτε ὅταν θὰ συμπληρώσετε τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας θὰ λάβετε σύνταξιν ὅσην καὶ ὁ μισθός σας σήμερον. Ἡ σύνταξις θὰ ὑπολογισθῆ ἐπὶ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ, ἧτοι τῶν 1250 δραχμῶν. — Αἰδ.σ. Ἰ. Θ. ἀναστάσιον Ἀργυροπούλου, Ταξιάρχην Χαλκιδικῆς. Ἡ αἰτήσις σας ἐλήφθη εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ ἐκκρεμεῖ εἰσέτι, ἐλλείψει πιστώσεως. — Αἰδ.σ. Νικόλαον Τσακλίδην, Τετράλοφον Κοζάνης. Σᾶς ἐχορηγήθη δάνειον 5.000 δραχμῶν. Τὸ σχετικὸν ἔνταλμα ἀπεστάλη εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν σας, ἐπιζήμενον δὲ ὅτι ἦδη θὰ ἔχετε εἰδοποιηθῆ σχετικῶς. — Αἰδ.σ. Ἰ. Πλῖαν Κορμάν, Κεφαλλῆνον Μεσσηνίας. Ἡ αἰτήσις σας ἀπερρίφθη. Τὸ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγεῖ μικροδάνεια μόνον δι' ὀρισμένους λόγους, ἧτοι δι' ἐπισκευὴν ἔτοιμορρόπου οἰκίας, προικοδότησιν θυγατρῶς, ἀσθένειαν καὶ ἔξοδα τοκετοῦ πρεσβυτέρως. Ἐχόντες τὰ ἀνωτέρω ὑπ' ὄψιν, νὰ ὑποβάλετε νέαν αἴτησιν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ ἔργον τῶν διακονιστῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ (Β'). — Ἀποστολ. Διακονίας, Ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας — Διὰ τὴν πρέπουσαν λειτουργίαν τῶν ναῶν. — Χ., Ἀδελφικά Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλότησον Ἀδολοσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μεταφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδην, Ἐνα προσκύνημα εἰς τὴν Σκίαθον. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐυεργετινὸν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτου). — Ἀκύλα, Ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν προφητῶν ποιμαντικὰ διδάγματα. — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Πρὸς ἐκκλησιαζομένους — Περισυλλογὴ τῆς σκέψεως εἰς προσευχὴν καὶ λατρείαν. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Ὑπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασοῦ 1. Ἀθῆναι.